

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2016

Kateřina Luřová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kateřina Lužová

Obec Svatobořice v kontextu Internačního
tábora ve Svatobořicích

Olomouc, 2016

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.

*Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala
samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury*

Kateřina Lužová

Obsah

Úvod	4
1. Historie obce Svatobořice	5
1.1 „Baráky“ za Svatobořicemi	7
1.2 Cikánská osada ve Svatobořicích	8
2. Koncentrační tábory - jejich definice, historie a klasifikace	10
3. Zahraniční odboj a snahy o jeho potlačení	12
4. Internační tábor Svatobořice	13
4.1 Akce E (Emigranten)	13
4.2 Internační tábor - charakteristika, vedení a ostraha	15
4.3 Struktura tábora a jeho režim	16
4.4 Pracovní nasazení internovaných	18
4.5 Židé v internačním táboře	19
4.6 Děti internované ve Svatobořickém táboře	21
5. Odbojové organizace na Kyjovsku, které se podílely na pomoci internovaným	23
6. Osvobození	24
6.1 Osvobození Svatobořic	24
6.2 Rozpuštění internačního tábora, přesun do Plané nad Lužicí	25
7. Internační středisko Svatobořice	27
8. Setkávání internovaných a památky na internační tábor	29
Závěr	31
Použitá literatura a prameny	33
Přílohy	37

Úvod

Ačkoli se může zdát, že témata dějin obce Svatobořice a Internačního tábora ve Svatobořicích jsou již dostatečně zpracovány, opak je pravdou. Toto téma není stále hluboce probádáno a je v zájmu obyvatel obce Svatobořice-Mistřín i historiků, aby nebylo zapomenuto.

Internační tábor ve Svatobořicích představoval důležitý bod v celém nacistickém válečném systému. Tábor ve kterém pobýlo na tři tisíce mužů, žen i dětí mezi léty 1942–1945, představoval prostředek jak zabránit českým emigrantům v otevřené protinacistické propagandě. Zda byl jejich pokus úspěšný, nelze říct s jistotou.

Podnětem k napsání této bakalářské práce byla snaha prohloubit si vlastní znalosti o internačním táboře, se kterým jsou mladí občané ze Svatobořic-Mistřína seznamováni již na základní škole. Během zkoumání pramenů jsem došla k závěru, že nelze uvažovat o internačním táboře jako o uzavřené oblasti, která se nacházela blízko obce Svatobořice, ale že je nutné jej brát jako neodlučitelnou součást dějin obce.

Není proto v práci opomenuta cikánská osada, která se nacházela mezi Svatobořicemi a Kyjovem. Ačkoli osada přímo nesouvisela s internačním táborem, neboť byla zrušena v roce 1941, musíme si být vědomi, že mezi oběti nacistického vyhlazování byla i cikánská menšina. Když byli cikáni z Hodonínska deportováni do koncentračních táborů, ze kterých se většina nevrátila, bylo na osadu zcela zapomenuto. Tato práce ji má připomenout.

Při psaní jsem vycházela nejen z vydané literatury, ale zejména z archivních pramenů. Archivní dokumenty Internačního tábora Svatobořice jsou uloženy v Moravském zemském archivu v Brně, jedná se především o soupis internovaných a jejich majetku. Důležité dokumenty byly spáleny ustupující nacistickou narmádou. Proto mi velkou oporou byl Státní okresní archiv v Hodoníně, kde se nalézají archivní prameny jihomoravských měst/obcí Kyjov, Svatobořice a Mistřín a především jejich městské/obecní kroniky. Nejvíce jsem při psaní bakalářské práce vycházela z publikací JUDr. Jana Kuxe, který se tématu Internačního tábora ve Svatobořicích věnuje již mnoho let. Abych v práci pouze nekopírovala jeho slova, porovnávala jsem údaje v knihách s dalšími vydanými články či knihami od jiných autorů a archivními prameny, zároveň jsem se tak vyhnula chybám a nepřesnostem, které jsem při studiu v knihách našla. Mnohé důležité materiály i fotografie mi poskytl i ředitel Obecního kulturního domu ve Svatobořicích-Mistříně pan Rostislav Marada, kterému tímto děkuji za ochotu. Zároveň bych zde chtěla poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce panu doktoru Pavlu Kopečkovi za cenné rady a vedenní práce.

1. Historie obce Svatobořice

Svatobořice jsou jihomoravskou obcí s rozlohou 1 180 ha¹, rozkládající se na pravém břehu řeky Kyjovky asi čtyři kilometry od bývalého okresního města Kyjov. V roce 1964 byla obec sloučena se sousední obcí Mistřín v jednotnou obec Svatobořice-Mistřín. K 1. lednu 2015 má v obci nahlášeno trvalý pobyt 3 568 obyvatel.²

Není přesně dokázáno, odkud pochází název obce. Jedna z pověstí o původu obce váže se k příchodu věrozvěstů Konstantina a Metoděje na Velkou Moravu v roce 863. Hovoří se v ní o tom, že přikázali knížeti Svatoplukovi: „Svato (z)boř!“ (pohanské modly). Pravděpodobněji však název pochází od posvátného borového háje, kde předci uctívali své bohy zpěvem a tancem, obětovali jim zde oběti a vykonávali zde obřadní rituály. Tomuto místu přezdívali „Svaté boří“.³

První písemné zmínky o Svatobořicích pochází z roku 1349, kdy Bolka z Otaslavic prodala část obce Svatobořice Markvartovi z Morkovic. Tehdy se osada skládala z devíti a půl lán, z dvou podsedků, mlýna a dvou vinic. Osada následně stále měnila majitele, například v roce 1405 byl držitelem Svatobořic Jan z Moravan. Pár let nato, v roce 1420, byla Svatobořická tvrz i sousední ves Mistřín Husity vypálena. V polovině 16. století vlastnil Svatobořice rod ze Žerotína. Ten v roce 1568 vložil vsi Svatobořice, Sobůlky a Stavěšice Jarošovi Morokovskému ze Zástřízl⁴. Vzniklo tak panství Svatobořice, které držel rod ze Zástřízl do roku 1691. Od roku 1692, kdy byly Svatobořice prodány Arnoštce Barboře vdově po milotickém hraběti Janu Karlu Serényim pro její nezletilé děti, patřily Svatobořice k panství milotickému. V roce 1888 koupil milotické panství Karel, hrabě z rodu Seilernů. Tento rod jej držel až do parcelace v roce 1924.^{5;6}

Demografický vývoj v obci byl do 20. století pozvolný, ve 20. století v souvislosti s nově postavenou osadou tzv. „baráky“ nastal prudký demografický růst. V roce 1793 žilo v 88 domech 500 lidí, roku 1844 ve 125 domech 791 obyvatel, roku 1893 ve 241 domech 1 032 obyvatel a roku 1910 ve 251 domech 1 480 obyvatel.⁷

---

¹ HURT, Rudolf. *Kyjovsko*. Brno: Musejní spolek, 1970. Vlastivěda moravská, s. 426

² Svatobořice-Mistřín. *Regionální informační servis* [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obec/detail?Zuj=586625>

³ *Historie Svatobořice, Mistřín, Svatobořice-Mistřín* [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.svatoborice-mistrin.cz/obec/historie/>

⁴ V některých pramenech bývá rod nazýván „ze Zástřízel“

⁵ SYNEK, František. *Svatobořice-Mistřín: 1964-2014 - půlstoletí života obce*. 1. vyd. Svatobořice-Mistřín: Obec Svatobořice-Mistřín, 2014. s. 17-18

⁶ HURT, Rudolf. *Kyjovsko*. Brno: Musejní spolek, 1970. Vlastivěda moravská, s. 427

⁷ Tamtéž, s. 426

Na konci Svatobořic, ve směru na Kyjov, bylo v roce 1914 vybudováno devatenáct dřevěných i zděných „baráků“ pro uprchlíky z polské Haliče. Po první světové válce sloužila část „baráků“ jako lékařská stanice, v další byl zřízen chorobinec. Od roku 1942 do roku 1945 byl na „barácích“ zřízen internační tábor, do kterého byli umístěni příbuzní českých emigrantů. Po válce krátce sloužily „baráky“ jako místo pro internaci Němců a kolaborantů.

Na hranicích mezi obcí Svatobořice a městem Kyjov se nacházela od roku 1886 cikánská osada. Ta byla zrušena v roce 1941.

V roce 1899 byla vybudována železniční trať Mutěnice-Kyjov procházející obcí Svatobořice. První osobní vlak tuto trať projel v červenci roku 1900. Trať byla využívána zejména k odvozu uhlí z dubňanských dolů do skláren v Kyjově.⁸ Provoz na této trati byl zastaven v roce 2004, úředně zrušena byla trať v roce 2009.

---

⁸ VLACHOVSKÝ, Hynek. *Svatobořice: 650 let: [1349-1999]*. Svatobořice-Mistřín: Obecní úřad, 1999. s. 18

1.1 „Baráky“ za Svatobořicemi (1914–1939)

„Baráky“ za dědinou byly vystavěny vlečnou správou po říjnu 1914 na poli velkostatku hraběte Seilerna. Stavební aktivitu nařídila vojenská komise rakousko-uherského mocnářství. Na šesti hektarech půdy bylo vystavěno pět zděných jednopatrových domů a čtrnáct dřevěných přízemních budov na opačné straně silnice, která tábor rozdělovala na dvě části. Součástí komplexu byla i nemocnice a koupelny pro haličské uprchlíky, kteří se začali do baráků stěhovat v lednu 1915. V jednom z baráků byla také zřízena obecní škola polská se čtyřmi třídami. Za dobu války toto místo poskytlo útočiště pro 4 000 uprchlíků. Vztah haličských židů s místními obyvateli zřejmě nebyl příliš příznivý, neboť jsou v obecní i školní kronice nazýváni „špinavými a lenošnými, kteří za dne se bez bázně po okolních dědinách rozlézají, lichvaří a mezi domácím lidem čenichají“.⁹

Po válce polští židé „baráky“ opustili. Ty byly následně pomyslně rozděleny na dvě části: větší díl byl pronajat státem na chorobinec zemského hlavního města Brna a ze zbytku byla zřízena pozorovací lékařská stanice. Lékařská stanice neboli garantena, sloužila pro obyvatele Slovenska, kteří odjížděli do zámoří, zejména do Ameriky. Zde byli lékařsky prohlíženi, očištěni, opatřeni průvodními i jinými potřebnými doklady a teprve potom jeli buď do Prahy, a odtud do Ameriky, nebo zpět na Slovensko. Zdravotní stanicí prošlo denně na 100 lidí. Lékařská stanice fungovala ve Svatobořicích od roku 1921 do roku 1934. Ředitelem chorobince byl dr. Sovadina. Chorobinec se odstěhoval v roce 1935 do svých nových ústavů v Bohunicích u Brna.¹⁰

Kronika obce uvádí k roku 1930 následující počet obyvatel „baráků“:¹¹

Chorobinec města Brna a zaměstnanci	-	590 a 107 obyvatel
Vystěhovalci ve stanici a zaměstnanci	-	21 a 32 obyvatel

Dne 5. dubna 1923 byla ve Svatobořicích zřízena četnická stanice se stanovištěm v „baráčích“. Četnickou stanicí vedli vrchní strážmistr Rudolf Kowalski, strážmistr Richard Pavlák, strážmistr Jan Polák.

⁹ Státní okresní archiv Hodonín, Archiv obce Svatobořice (1851-1945), Obecní kronika (1920-1964), inv. č. 89

¹⁰ Tamtéž

¹¹ KUX, Jan. *Internální tábor Svatobořice*. Vyd. 1. Svatobořice - Místřín: Obecní úřad, 1995, s. 19

Po odstěhování chorobince byly některé trakty dřevěných „baráků“ zbourány a materiál s inventářem prodán veřejnou dražbou okresním úřadem. Ostatní „baráky“ byly opraveny, ačkoli zůstaly nevyužity.

Noví obyvatelé přišli do Svatobořic v roce 1938. Byli to sudetští Němci (Henleinovci), kteří byli do tábora umístěni během nepokojů v oblasti Sudet, které vypukly 12. září 1938 po Hitlerově řeči v Norimberku, kde vyzýval, že Sudetští Němci mají právo na sebeurčení. Tito Němci zůstali v táboře do obsazení Sudet německým vojskem 30. září 1938. Po Němcích našli ve Svatobořicích útočiště čeští uprchlíci z Těšínska po obsazení jeho části Polskem v říjnu 1938. V roce 1942 bylo všechno z „baráků“ vystěhováno, byl zrušen uprchlický tábor i četnická stanice, neboť na tomto místě mělo být zřízeno internační středisko.

1.2 Cikánská osada ve Svatobořicích (1886–1941)

Cikáni se začali v okolí Svatobořic vyskytovat od roku 1840, kdy Jiří a Antonín Holomkovi, živící se koňským handlířstvím a kovářstvím, prarodiče obyvatel později vzniklé cikánské osady, kočovali v okolí Svatobořic.¹² Obyčejně se usazovali na obecním pastvisku u nádraží či na hraniční mezi oddělující Kyjov a Svatobořice, kde se také později usídlili. V této době však jejich pobyt na tomto území byl krátkodobý, neboť byli vždy obecní chasou vyhnáni. Tak to trvalo až do roku 1886, kdy opilá chasa cikánský tábor vypálila a cikány zbilá. Po tomto útoku podali cikáni stížnost na okresní hejtmanství, které celou věc prošetřilo a následně potrestalo viníky. Obec musela cikány na čas ubytovat na obecním pozemku u zvonice, živit je tam a za spálené věci jim dát náhradu, za kterou si cikáni zřídili nové boudy na hranicích mezi Svatobořicemi a Kyjovem na pozemku, který se lidově zval „na hraničkách“, kde se také trvale usadili. Protože místo, na kterém se usadili, bylo společným majetkem obou obcí, nastaly o domovní příslušnost cikánů později vleklé spory, až konečně město Kyjov rozdělilo v roce 1908 hraniční mez na dvě části a ze své strany nechalo boudy odklidit. Tento akt vyvolal opět spor mezi obcí a městem, který skončil v roce 1914 u nejvyššího soudu ve Vídni. Ten rozhodl o přidělení dvou cikánských rodin do Kyjova, ostatní měli domovní příslušnost ke Svatobořicím.¹³

---

¹² SLAČKA, Dušan. „Cikánská otázka“ na Hodonínsku v letech 1945–1973. Brno, 2015. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Dvořák.

¹³ *Státní okresní archiv Hodonín*. Archiv obce Svatobořice (1851-1945). Cikáni a likvidace cikánského tábora (1885-1943), inv. č. 50

Před rokem 1938 žilo v Československu asi 70–100 tisíc cikánů, z toho většina z nich na území Slovenska. Během sčítání v letech 1922–1924 bylo na území Československa celkem 56 266 cikánů. V Čechách bylo usazeno 579 osob, na Moravě a ve Slezsku 2 139. Cikáni na Moravě žili především usazeným způsobem v osadách (Oslavany u Brna, Svatobořice, Bohosoudov u Jihlavy, Strážnice atd.) zatímco téměř většina cikánů z území Čech kočovala.

Po celé meziválečné období docházelo ke konfliktům mezi obyvateli Svatobořic a cikánské osady, které musela obecní rada neustále řešit. V roce 1930 přiměla obec cikány podepsat petici, v níž jsou jejich jménem vyličeny otřesné životní podmínky v osadě a jako východisko je nabízeno jejich rozptýlení do okolních obcí. Okresní úřad na petici reagoval negativně.¹⁴ Ze strany obecní rady ve Svatobořicích v roce 1938 také padl návrh na vytvoření samostatné obce z původního cikánského tábora. Ani tento nápad však nebyl nikdy realizován.

V roce 1941 byl výnosem ministra vnitra č. P-1254-814-1940 cikánský tábor na hranicích Kyjov-Svatobořice, kde doposud bydlelo 18 cikánských rodin s celkem 92 rodinnými příslušníky, likvidován. Jednotlivé cikánské rodiny byly přiděleny do určitých oblastní kyjovského okresu, kde jim byla udělena domovská příslušnost.¹⁵ Po rozpuštění cikánského tábora zůstaly ve Svatobořicích čtyři cikánské rodiny Holomků a rodina Šubrtů.

Protektorátní ministerstvo vnitra nařídilo dne 22. června 1942 přípravu soupisu všech „Cikánů, cikánských míšenců a osob žijících po cikánském způsobu“. Ten byl proveden příslušnými orgány, tj. četnictvem a policií ve dnech od 1. do 3. srpna 1942. Při tomto soupisu bylo označeno 5830 osob za Cikány a cikánské míšence, 5108 osob, které žili jako „osoby po cikánském způsobu“. Rozkazem Heinricha Himmlera bylo rozhodnuto o koncentraci všech „Cikánů a cikánských míšenců“ v „cikánském táboře“ nacházejícím se v bloku B II tábora Auschwitz-Birkenau.¹⁶ Cikáni z Hodonínska byli zařazováni do transportů od začátku března 1943. Ze Svatobořic byly odvečeny 5. května 1943 rodiny Jáchyma Holomka a Františka Šubrta, většina z nich zemřela brzy v Osvětimi na úplavici.¹⁷

---

¹⁴ SLAČKA, Dušan. „Cikánská otázka“ na Hodonínsku v letech 1945–1973. Brno, 2015. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně.

¹⁵ *Státní okresní archiv Hodonín*. Archiv obce Svatobořice (1851-1945). Cikáni a likvidace cikánského tábora (1885-1943), inv. č. 50

¹⁶ LHOTKA, Petr. *Vládní nařízení o preventivním potírání zločinnosti a soupis v srpnu 1942* [online]. [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <http://www.holocaust.cz/dejiny/pronasledovani-a-genocida-romu/pronasledovani-a-genocida-romu-v-ceskych-zemich/vladni-narizeni-o-preventivnim-potirani-zlocinnosti-a-soupis-v-srpnu-1942/>

¹⁷ *Státní okresní archiv Hodonín*, Archiv obce Svatobořice (1851-1945), *Obecní kronika (1920-1964)*, inv. č. 89

2. Koncentrační tábory - jejich definice, historie a klasifikace

Koncentračními tábory rozumíme zařízení, které slouží k soustředění, izolaci, terorizování a mnohdy i fyzické likvidaci větší skupiny obyvatelstva na základě etnických, politických, náboženských aj. faktorů. Věznění lidé jsou zde umístováni bez řádného soudu či jiného právního důvodu. Koncentrační tábory rozlišujeme do několika kategorií, od čistě separačních, přes pracovní, po likvidační neboli vyhlazovací.¹⁸

První sběrné tábory nalezneme již na konci 19. století na Kubě během války za nezávislost, kdy byly statisíce civilistů koncentrováni v táborech bez lékařské péče. Tyto tábory inspirovaly velitele britských vojsk za búrské války v jižní Africe generála Horatia Herberta Kitchenera. Zde tábory prošlo od roku 1901 do roku 1902 asi sto padesát tisíc lidí.¹⁹

V letech 1933–1945 vybudovali nacisté, převážně v Německu a Polsku, asi 15 000 pracovních, sběrných, koncentračních a vyhlazovacích táborů. První tábory začaly vznikat již v roce 1933, po nástupu Adolfa Hitlera do funkce říšského kancléře a byly určeny pro politické odpůrce režimu.

Nejvíce byli druhou světovou válkou postiženi evropští židé, jichž během holocaustu zahynulo šest milionů. Většina z nich zemřela v plynových komorách vyhlazovacích táborů. K dalším obětem nacistického řádění patřili cikáni, homosexuálové, duševně nemocní, váleční zajatci, političtí vězni, příslušníci protifašistického odboje atd.

Prvním založeným byl v roce 1933 tábor v Dachau. Do roku 1939 byli v táboře umístěni převážně němečtí občané. V průběhu války začali převažovat osoby neněmecké národnosti. S expanzí německé říše také souvisí nárůst počtu koncentračních táborů na okupovaných územích. Od roku 1942 vznikají v rámci operace Reinhard²⁰ vyhlazovací tábory (Sobibor, Treblinka), kde byli v plynových komorách masově vražděni lidé kysličníkem uhelnatým. Operace Reinhard byla ukončena roku 1943. Hlavním vyhlazovacím centrem se stala Osvětim, kde byl v plynových komorách užíván plyn Cyklon B.²¹

---

¹⁸ POLÁČKOVÁ, Iva. *Koncentrační tábory: Antropologické aspekty*. Brno, 2011. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Ústav antropologie. Vedoucí práce prof. PhDr. Jaroslav Malina, DrSc.

¹⁹ ZAPLETAL, Ladislav. Koncentrační tábory. In: KUX, Jan a kol. *Internální tábor Svatobořice: a jeho postavení v Protektorátu Čechy a Morava v plánech nacistické válečné mašinérie 1942-1945*. Brno, 2008, s. 11-16.

²⁰ Nacistický plán na vyvraždění židů

²¹ HONSOVÁ, Karolína. *Systém nacistických koncentračních táborů (1933-1945)* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/system-nacistickykh-koncentracnich-taboru-1933-1945/>

Typologie koncentračních táborů:²²

Internační tábory:

Tábory nejstaršího typu, vyskytovaly se již v období anglo-búrských válek. Sloužily ke koncentrování civilního obyvatelstva, nikoli však pro jejich likvidaci či pracovní využití. Hlavním účelem internačních táborů bylo zamezení kontaktu internovaných s okolním, tím že budou koncentrováni na malé ploše, kde bude snadné je kontrolovat.

Pracovní tábory:

Nejrozšířenější tábory s účelem převýchovy kriminálních a nepřizpůsobivých žvlů, aby mohli být opět začleněni do společnosti. Mělo tak být dosaženo pomocí práce. Tato práce se stala jedním ze zdrojů příjmů pro SS a později jedním z pilířů ekonomiky Třetí říše.

Společné heslo táborů znělo „Prací ke svobodě - Arbeit macht frei“.

Vyhlazovací tábory:

Temný symbol zřůdnosti nacistické ideologie. Vznikali zejména potom, co nacistické vedení na konferenci ve Wannsee v lednu 1942 schválilo plán „konečného řešení“ židovské otázky. Účelem těchto táborů bylo hromadné vraždění těch, s jejichž existencí nacistická ideologie v budoucnu nepočítala.

---

²² *Nástin typologie koncentračních táborů* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.fronta.cz/nastin-typologie-koncentracnich-taboru>

3. Zahraniční odboj a snahy o jeho potlačení

Od počátku úplné okupace, tedy od 15. března 1939, se začaly formovat dvě základní protinacistické síly. Na domácí půdě se začala formovat odbojová hnutí, v zahraničí vznikala emigrační centra. Mnoho českých emigrantů provádělo v Anglii, Francii, Sovětském svazu i jiných zemích protinacistickou propagandu. Vstupovali zde do československé zahraniční armády, účastnili se operací britských královských leteckých sil nebo vysazování ve zpravodajských výsadcích do protektorátu.

Nacistické vedení již od počátku věnovalo této formě odporu velkou pozornost. Důraz byl kladen na ochranu hranic, s cílem zabránit ilegálním odchodům. Gestapo se snažilo vést kartotéku „nezvěstných“. Vedlo též evidenci příslušníků rodin emigrantů.

Nacisté své okolí ovládali pomocí teroru. Adolf Hitler otevřeně zdůraznil, že „teror je absolutně nezbytný při každém založení nové moci“. Protože však nemohli proti zahraničnímu odboji bojovat přímo, svou pozornost upnuli na rodiny československých emigrantů.²³

Odbojové hnutí sílilo po zahájení operace „Barbarossa“ 22. června 1941, tedy po napadení Sovětského svazu. Říšský protektor Konstantin von Neurath byl zbaven své funkce, zastupujícím říšským protektorem byl jmenován Reinhard Heydrich.

27. května 1942 provedla výsadková skupina Antropoid v čele s Jozefem Gabčíkem a Janem Kubišem úspěšný atentát na zastupujícího říšského protektora. Ten po několika dnech následkům svých zranění podlehl. V protektorátu byl mezitím vyhlášen výjimečný stav. Byly vyhlazeny obce Lidice a Ležáky. Na místo Heydricha byl dosazen Kurt Daluege. Vedoucí úlohu v Protektorátu měl však nyní Karl Herman Frank.²⁴

V tomto období začíná vznikat myšlenka na masový zásah proti rodinným příslušníkům československých emigrantů. Atentát se stal upozorněním, že by podobný osud mohl postihnout i další představitelé nacistického režimu.²⁵ Jinými slovy lze považovat akci E za jednu z forem msty za smrt Reinharda Heydricha.

---

²³ VAŠEK, František a ŠTĚPÁNEK Zdeněk. Akce Emigration a Svatobořice. *Jižní Morava: vlastivědný sborník Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně*, 37(40), 2001. s. 137-152

²⁴ HAVEL, Josef. *Poupata ožehlá nenávistí*. Vyd. 2., rozš. a dopl. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006. s. 9

²⁵ VAŠEK, František a ŠTĚPÁNEK Zdeněk. Akce Emigration a Svatobořice. *Jižní Morava: vlastivědný sborník Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně*, 37(40), 2001. s. 137-152

4. Internační tábor Svatobořice (1942–1945)

4.1 Akce E (Emigranten)

(17. září 1942)

Akce E měla významně pomoci proti nežádoucím protinacistickým postojům českých emigrantů.

Gestapem bylo odhaleno, že parašutisté vysazení na našem území často, i přes zákaz, navštěvovali své rodiny. Činili tak z mnoha důvodů, aby se ujistili o jejich zdraví, či aby u nich našli své dočasné útočiště. Tyto poznatky o návštěvách blízkých rodin gestapo plně využilo. Rozhodlo se rodiny emigrantů internovat do tábora na jižní Moravě, aby je již nemuselo mít pod neustálým dozorem. Parašutistům tak znemožnili své rodiny vyhledávat.

Dalším z cílů akce E bylo zastrašení rodin emigrantů a československých vojáků v zahraničí. Nacisté věřili, že osoby v emigraci se z obav o své blízké budou zdržovat otevřené protinacistické propagandy

Akce E nebyla jedinou akcí svého druhu na území Protektorátu Čechy a Morava. První hromadnou akcí proti českému obyvatelstvu byla Akce Mříže (Aktion Gitter) provedená dne 15. 3. 1939, kdy bylo zatčeno přes šest tisíc osob.²⁶ Další akce byla provedena v den napadení Polska 1. 9. 1939, nesla název Albrecht I. V rámci této akce bylo na území Protektorátu zatčeno a odesláno do koncentračních táborů až 2 000 osob z řad politiků, legionářů, členů Sokola, duchovních aj. Zároveň byli při této akci zatčeni i Židé. Jednalo se tedy o počátky tzv. řešení židovské otázky na území Protektorátu.²⁷

Počátky akce E nejsou doposud známy. Datum 17. září 1942 s velkou pravděpodobností souvisí s návštěvou vedoucího SS a šéfa německé policie Heinricha Himmlera 27. srpna 1942 v Praze, neboť rozsah akce, její význam a zatčení téměř 2 000 osob překračovaly pravomoc K. H. Franka a říšského protektora Kurta Daluege.²⁸

K. H. Frank během svého poválečného procesu v roce 1946 pronesl tato slova:

„Československá zahraniční propaganda z Londýna proti říši vzrostla mimořádně v roce 1942 a byly udíleny stále jasnější rozkazy k povstání a odporu, sabotážím, atentátům,

²⁶ KUX, Jan. *Pomníky zarůstají: fragmenty výstavy k 60. výročí osvobození*. Brno: Onufrius, 2005. s. 8

²⁷ ŠMEJKAL, Pavel. *Albrecht der Erste* [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://pavel.blog.respekt.cz/albrecht-der-erste/>

²⁸ VAŠEK, František a ŠTĚPÁNEK Zdeněk. Akce Emigration a Svatobořice. *Jižní Morava: vlastivědný sborník Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně*, 37(40), 2001. s. 137-152

atd. Tato politická propagační činnost se stala nápadnou v Berlíně říšské odposlouchávací službě a oznámena vyšším místům. Pokud si vzpomínám, došel v této době Himmlerův rozkaz, podle něhož:

I. Příbuzní známých československých emigrantů v zahraničí, příbuzní členů vlády a státní rady měli být zatčeni a dodáni do koncentračního tábora v odvetu za trvalou a stále se stupňující „štvavou a hrůzostrašnou propagandu“ proti říši

II. Při pokračování této propagandy proti říši mělo být použito vždy ostřejších opatření proti internovaným, po případě dodání do koncentračního tábora

III. Tato opatření měla být uveřejněna tiskem a rozhlasem. Rozkaz byl také proveden, internační tábor zřízen ve Svatobořicích, příbuzní emigrantů, řečnicích nadále v anglickém rozhlase dáni do koncentračního tábora a opatření publikována opětovně tiskem a rozhlasem

Na záležitosti, jež mi byla předložena, nemohu se sám v jednotlivostech upamatovati. Výběr byl však proveden tajnou státní policií na podkladě osobních seznamů emigrantů, jež vedla tajná státní policie na základě hlášení berlínské a pražské odposlouchávací služby. Je možné, že mi osobní seznamy byly předloženy, že jsem je schválil, označil svou parařou.²⁹

Akce E se stala organickou součástí nacistické globální politiky, kterou stanovil závazně Hitler v Berlíně 23. září 1942. K. H. Frank sledoval akci E až do konce války. Rodinní příslušníci emigrantů představovali rukojmí, které mohl podle situace v Protektorátě kdykoliv využít i cestou jejich likvidace.

Akce E byla zahájena v ranních hodinách 17. září 1942. Zatýkání bylo provedeno souběžně v Čechách a na Moravě. V Čechách bylo zatčeno cca 1 100 a na Moravě asi 800 osob. Řídící úlohu převzali členové gestapa. Zatýkání a domovní prohlídky prováděli protektorátní četníci a policisté, kteří zatčené předávali gestapu. Zatčení z Čech a Moravy pak byli odvázeni do internačního tábora ve Svatobořicích u Kyjova na jižní Moravě.

Rozkaz se týkal manželek uprchlíků, dětí nad 17 let pokud žily ve společné domácnosti s uprchlíkem, rodiče pod 70 let a sestry uprchlíků, pokud s nimi dříve žili ve společné domácnosti.³⁰

²⁹ HAVEL, Josef. *Poupata ožehlá nenávistí*. Vyd. 2., rozš. a dopl. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006, s. 9-10

³⁰ VARDAN, Zdeněk. *Internační tábor ve sbírkách Moravského muzea. Morava v boji proti fašismu. II. (II. sborník statí, vzpomínek a dokumentů)*. 1990, s. 9-16.

Osoby, které byly zatčeny, byly povinné vzít si sebou: 1 plášť, 2 soupravy prádla, 3 páry ponožek nebo punčoch, 4 kapesníky, 1 noční košili nebo pyžamo, pár domácích střeviců, 1 příkrývku, 1 svetr, jídelní misku, plecháček, lžíci, peníze, šatenu a potravinové lístky.³¹

Od zatčení mohlo být upuštěno:³²

1. bude-li dotyčná osoba těžce nemocná a upoutaná na lůžko
2. bude-li žena viditelně těhotná
3. u osob, které se staly německými občany
4. u pracujících v říši
5. u válečných a pracovních invalidů
6. u mrzáků a kripplů
7. u zaměstnanců ve zbrojní výrobě a horníků
8. manželé osob uvedených v bodě 5 - 7 mohou se ponechat doma

4.2 Internační tábor - charakteristika, vedení a ostraha

Internační tábor ve Svatobořicích neboli „Internationalslager in Swatoborschitz“ byl tábor určený k zadržení osob, jejichž příbuzní odešli do emigrace. Nejednalo se tedy o věznic, jakými byly Kounicovy koleje v Brně ani o typický koncentrační tábor, jaký byl v Dachau či Osvětimi. S koncentračním táborem měl internační tábor společný právní základ, podobný byl i režim. Tábor ve Svatobořicích spadal pod správou protektorátního ministerstva vnitra. Byl však ve skutečnosti řízen gestapem, neboť velitel tábora podléhal rozhodnutím a nařízením brněnského oddělení gestapa.

Strážní službu vykonávali protektorátní četníci. Jen krátce po 17. září 1942, než se zorganizovala strážní služba, ji vykonávala německá pořádková policie. Mimo velitele a strážní služby tvořili posádku internačního tábora správce, pokladník, dva zásobovači, dva skladníci, kuchařka a řidič.

Po hospodářské stránce byl tábor zajišťován zemským úřadem v Brně. Četníci byli placeni Zemským četnickým velitelstvím, správní zaměstnanci zemským úřadem.³³

---

³¹ VAŠEK, František a ŠTĚPÁNEK Zdeněk. Akce Emigration a Svatobořice. *Jižní Morava: vlastivědný sborník Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně*, 37(40), 2001. s. 137-152

³² Tamtéž

³³ VAŠEK, František a ŠTĚPÁNEK Zdeněk. Akce Emigration a Svatobořice. *Jižní Morava: vlastivědný sborník Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně*, 37(40), 2001. s. 137-152

V internačním táboře ve Svatobořicích u Kyjova byl v letech 1942–1945 umístěno celkem 2 546 osob z Čech a Moravy. Připočteme-li 52 dětí a 92 krátce internovaných židů ze Slovenska, dojdeme k závěru, že internačním táborem prošlo asi 2 900 osob.

Velitelem tábora byl ustanoven nadporučík Franz Kaiser. Vrchní postavení v táboře měl i německý příslušník gestapa Gerhard Thunz, jenž byl velitelem internovaných židů. Thunz svou pozici opouští na přelomu roku 1942 a 1943, kdy jsou internovaní židé odesíláni do koncentračních táborů a jeho funkce pozbývá smyslu.

Franz Kaiser byl své funkce zbaven 4. listopadu 1943, kdy byl zatčen pro zpronevěru peněz a umístěn do Kounicových kolejí v Brně, kde také krátce po válce spáchal sebevraždu oběšením.³⁴ Novým velitelem tábora byl ustanoven nadporučík Jan Schuster. Za jeho působení ve funkci velitele tábora došlo ke zlepšení stravy a tím i zdravotního stavu internovaných.

4.3 Struktura tábora a jeho režim

Ihned po příjezdu do tábora byli muži a ženy od sebe odděleni. Ženy byly umístěny do „baráků“ v horní části tábora nesoucí čísla 3–5. [př. č. 3] V „barácích“ čísla 1–2, jež byly od ostatních odděleny plotem, byly ubikace četníků a byt velitele tábora. [př. č. 4]

Muži byli umístěni v dolní části tábora „barácích“ 6–12 [př. č. 5]. V této části se také nacházela táborová nemocnice, kuchyně [př. č. 6], prádelna a skladiště. V průběhu provozu internačního tábora zde byly přistavěny nové „baráky“, které sloužily jako továrny bojkovické zbrojovky a dětská ubikace.

Okolí tábora bylo obeháno plotem s ostnatým drátem. Tábor byl dokola osvětlen elektrickým osvětlením, v každém rohu byly postaveny kulometné a pozorovací věže. Přes silnici byl postaven krytý průchod tzv. most vzdechů/nářků, který zajišťoval přechod mezi horní a dolní částí tábora

Internovaní měli přísně zakázáno mluvit s četníky i dělníky, kteří pracovali v táboře. Byl zakázán styk mužů s ženami. K plotu se bylo možno přiblížit na maximálně čtyři metry a od „baráků“ se vzdalovat na metrů deset. Porušení zákazu trestalo se vězením, v horším případě transportem do koncentračního tábora.³⁵

---

³⁴ VARDAN, Zdeněk. Internační tábor ve sbírkách Moravského muzea. *Morava v boji proti fašismu. II. (II. sborník statí, vzpomínek a dokumentů)*. 1990, s. 9-16.

³⁵ FILIPI, Josef Jaroslav. *Za prkenným plotem*. In: HAVEL, Josef. *Poupata ožehlá nenávistí*. Vyd. 2., rozš. a dopl. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006. s. 99

Táborová nemocnice byla zřízena v „baráku“ číslo osm. Nemocné zde ošetřovali internovaní dr. Malač a dr. Rozbořil. Když byl dr. Rozbořil odeslán do koncentračního tábora a dr. Malač propuštěn, byl táborovým lékařem určen dr. Kudrnka. Nemocné ošetřovala vrchní sestra Malá, které asistovaly ošetřovatelky.³⁶ Zatímco lehké nemoci a úrazy mohly být ošetřeny přímo v táboře, těžší případy vyžadovaly převoz do nemocnic. Nejčastěji byli internovaní umístěni do nemocnice v Uherském Hradišti. V denních hlášeních můžeme dohledat, že kromě Uherského Hradiště byli nemocní umístěni i v nemocnicích v Kroměříži, Brně a Olomouci.³⁷ Nejčastěji byli nemocní převezeni do nemocnic pro infekční a střevní choroby, infekční žloutenky a plicní choroby. V nemocnici byla internovaným vyhrazena lůžka na uzavřeném infekčním oddělení. V chorobopise neměli uvedená jména, pouze čísla přidělená gestapem. Měli zakázáno oddělení opouštět a přijímat návštěvy.³⁸ Přímo v internačním táboře zemřely na tři desítky osob. Toto číslo ovšem není konečné, neboť mnoho osob bylo ze zdravotních důvodů z tábora propuštěno a následně zemřelo mimo hranice tábora.

Internovaní se i přes omezené možnosti snažili pečovat o svou hygienu. Provoz prádelny byl zahájen asi měsíc po příchodu prvních vězňů do tábora, do té doby se musel každý o své ošacení starat sám. Muži prováděli očistu těla v „baráku“ číslo třináct, který byl upraven na sprchové lázně. Ženy měly v „barácích“ umývárny, kde se mohly umýt. Pro holení a stříhání mužů byla upravena jedna místnost na „baráku“ číslo čtrnáct. O ženy v tomto případě postaráno nebylo.³⁹

Ačkoli bylo při Akci E do tábora dovezeno téměř 1 900 osob, bylo během dva a půl roku existence tábora v táboře umístěno průměrně 800 až 900 osob⁴⁰. Mnoho osob bylo při akci E zatčeno omylem. Jednalo se o osoby mladší 17 a starší 70 let, ale i ty, kteří v zahraničí své příbuzné neměli. Tyto osoby byly z tábora propuštěny, někdy však až po několika měsících, výjimečně i letech. Propuštěny mohly být osoby z tábora i pro špatný zdravotní stav. O propuštění osob rozhodovalo vždy gestapo.

I ze Svatobořic odjížděly transporty do koncentračních táborů. Mimo židů, kteří byli z tábora odvezeni v prosinci 1942. Mimoto lze dohledat, že ze Svatobořic odjel

---

³⁶ Tamtéž s. 112

³⁷ *Moravský zemský archiv v Brně, Internační tábor Svatobořice (1942-1945), Denní hlášení (1944)*

³⁸ KUX, Jan. *Internační tábor Svatobořice*. Vyd. 1. Svatobořice - Místřín: Obecní úřad, 1995. s. 44

³⁹ FILIPI, Josef Jaroslav. *Za prkenným plotem*. In: HAVEL, Josef. *Poupata ožehlá nenávistí*. Vyd. 2., rozš. a dopl. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006. s. 115

⁴⁰ *Moravský zemský archiv v Brně, Internační tábor Svatobořice (1942-1945), Denní hlášení (1944)*

v prosinci 1943 transport s označením Ds, který směřoval s 2 500 osobami z území celého Protektorátu do Osvětimi. Z tohoto transportu přežilo pouhých 500 osob.⁴¹

V táboře ve Svatobořicích byly internovány mnohé osobnosti. Byli zde rodinní příslušníci ministrů exilové vlády, neteř prezidenta Edvarda Beneše a 52 dětí, jejichž rodiče byli popraveni v souvislosti a atentátem na Reinharda Heydricha. K významným internovaným řadíme Josefa Jaroslava Filipiho, autora autentických kreseb z tábora a kroniky internačního tábora „Za prkenným plotem“ a spisovatelku Olgu Košutovou, která v roce 1946 vydala své vzpomínky na internační tábor v knize „U Svatobořic“. K dalším významným osobnostem, jež byli internováni do Svatobořic, patřili rektor Univerzity Karlovy Bohumil Bydžovský a umělec, sochař a autor prvních československých mincí Otakar Španiel.⁴²

4.4 Pracovní nasazení internovaných

Práce v táboře

První internovaní byli od počátku pobytu v táboře zasazeni do pracovního procesu. Muži byli nasazeni na práce v okolí tábora, kopali latríny, obdělávali půdu a pracovali na stavbách nových „baráků“. Později byla zahájena řemeslná výroba. [př. č. 7]

Ženy byly zpočátku zaměstnány udržováním pořádku v okolí tábora a prací v kuchyni. Mnoho žen pracovalo v krejčovně, kde šily šatstvo pro internované ve Svatobořicích i další vězně v koncentračních táborech. Další práce pro ženy byla v tzv. „culíkárně“ kde z dřevěných proužků pletly culíky, ze kterých se zpracovávaly vložky do bot či klobouky.⁴³

Z důvodu nedostatku pracovních sil ve válečném průmyslu byla do internačního tábora v červnu roku 1944 převedena část výroby bojkovické zbrojovky, kdy internovaní kompletovali součástky granátů a zapalovačů. Mimo to byla zřízena externí pracoviště u firmy Sigmund-Chema v Lutíně u Olomouce a v závodech BMW u Jihlavy. Pracovní nasazení internovaných schvaloval velitel bezpečnostní policie v Praze a odpovědní za ně byli příslušné služebny gestapa.⁴⁴

---

⁴¹ LAGUS, Karel a POLÁK Josef. *Město za mřížemi*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1964. Dokumenty (Naše vojsko).

⁴² Sběrka obrazových a písemných materiálů Obecního kulturního domu ve Svatobořicích-Mistříně

⁴³ HAVEL, Josef. *Poupata ožehlá nenávistí*. Vyd. 2., rozš. a dopl. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006. s. 27

⁴⁴ VARDAN, Zdeněk. Internační tábor ve sbírkách Moravského muzea. *Morava v boji proti fašismu. II. (II. sborník statí, vzpomínek a dokumentů)*. 1990, s. 9-16.

Pobočka Lutín

V Lutíně bylo 26. října 1943 nasazeno 140 internovaných mužů ve věku od 20 do 65 let. Velitelem tábora v Lutíně byl vrchní strážmistr Vejmelka. Tábor a internované muže hlídalo po celý den třicet četníků, kteří se střídali po šesti nedělích služby.⁴⁵ V továrně Sigmund-Chema Lutín muži stavěli tovární vlečky a vykonávali veškeré tovární práce. Pracovali také v blízkém hněvotínském kamenolomu, kde lámali stavební kámen. Pobočka v Lutíně byla zrušena 21. ledna 1945 a internovaní převezeni zpět do tábora ve Svatobořicích.⁴⁶

4.5 Židé v internačním táboře

Jedním z hlavních cílů nacistické ideologie bylo konečné řešení židovské otázky. V roce 1935 byly na sjezdu NDSAP⁴⁷ v Norimberku vyhlášeny tzv. Norimberské zákony, které byly základem pro protizidovskou politiku a následné vyloučení židů z německé společnosti. Na území Protektorátu Čechy a Morava byly tyto zákony přijaty v roce 1939.

O soustředění židů na území Čech a Moravy uvažovali nacisté již od září 1941. Dle původních plánů měla být na území protektorátu zřízena dvě ghetta, jedno v Čechách a jedno na Moravě. V Čechách bylo rozhodnuto o zřízení ghetta v Terezíně, kam první židé odjeli 25. listopadu 1941. Moravské ghetto, které se mělo nacházet v jihomoravském městě Kyjov, sousedícím s obcí Svatobořice, nakonec zřízeno nebylo, neboť kapacita Terezína byla dostatečná pro jejich krátkodobé umístění a následný transport do koncentračních táborů.⁴⁸ První transport pražských židů odjel se souhlasem velitele německé pořádkové policie a pozdějšího říšského protektora Kurta Daluege 16. října 1941 do Lodže.⁴⁹

V internačním táboře ve Svatobořicích bylo umístěno asi 80 židů. Ti byli umístěni v „baráku“ číslo 14, který původně sloužil jako prasečí chlévy. Před „barákem“ stála cedule označující židovský „barák“ „Judenbaracke“. Muži a ženy žili společně. Židé měli v táboře vlastního velitele, byl jím příslušník gestapa Gerhard Thunz.⁵⁰

⁴⁵ VARDAN, Zdeněk. Internační tábor ve sbírkách Moravského muzea. *Morava v boji proti fašismu. II. (II. sborník statí, vzpomínek a dokumentů)*. 1990, s. 9-16

⁴⁶ KUX, Jan. *Internační tábor Svatobořice*. Vyd. 1. Svatobořice - Místřín: Obecní úřad, 1995. s. 61

⁴⁷ Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei - Národně socialistická německá dělnická strana

⁴⁸ LAGUS, Karel a Josef POLÁK. *Město za mřížemi*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1964. s. 69

⁴⁹ Tamtéž, s. 65

⁵⁰ Jeho jméno se v pramenech liší, setkáme se také se jmény Tunz, Trunz, Thunse.

Byl vydán zákaz styku internovaných s židy, kteří museli být označeni žlutou židovskou hvězdou o velikosti 30x30 připevněnou na zádech. V případě nemoci museli být nemocní židé odděleni od nemocných Čechů. Nesměli ani používat veřejný záchod, bylo jim vyhrazeno jedno WC, které bylo označeno nápisem „Jen pro židy“.⁵¹

Pro židy byl život v táboře náročnější, než pro ostatní internovaní. Dostávali méně jídla, mnoho jich trpělo hladu. Thunz pro ně vymýšlel náročné úkoly, aby ani na chvíli nezahláceli. Káceli stromy, běhali, dělali kliky. Kdo byl již na pokraji sil, toho Thunz popohnal bičem. Jeho oblíbeným úkolem bylo válcování cesty. Židovské ženy i muži museli tlačit ohromný válec po cestě, aby uhladili její nerovnosti. Aby jim tento úkol ztížil, nechal na válec přidělat dřevěnou lavici, na kterou posadil dalších dvacet vězňů. [př. č. 8]

8. listopadu umírá v táboře první z židů, Heřman Bondy. Umírá také židovka, kterou Thunz zranil krumpáčem a zakázal odborné ošetření její rány. Ta se zanítila a žena na následky infekce zemřela. Za dobu pobytu v internačním táboře ve Svatobořicích, zde zemřelo pět židů. Pro srovnání za stejné období zemřela v táboře pouze jedna Češka, vzhledem k počtu internovaných Čechů byl však počet zemřelých židů v poměru 20:1.⁵²

První židé byli z tábora odvezeni 4. prosince 1942. Jednalo se o sedmáct židů, kteří byli odvezeni do Pardubic a odtud nejspíše do koncentračních táborů na východě. Další odjeli 19. prosince. Krátce poté odjíždí z tábora i velitel Thunz, neboť jeho funkce již pozbyla smyslu. V táboře zůstalo pouze pár židů, pro něž nebylo potřeba zvláštního dozoru.⁵³

29. srpna 1944 vypuklo na Slovensku Slovenské národní povstání. Do internačního tábora ve Svatobořicích bylo 5. září internováno 92 židů pocházejících převážně od Trenčína. Židé byli zatknuti pro podezření z podpory povstalců. Tito židé byli ubytováni v „baráku“ číslo 24. Velitelem židů byl dr. Hübschmann, který s židy zacházel slušně. Byli zaměstnáni zejména pracemi v táboře. Muži se starali o záhony, ženy udržovaly pořádek v okolí tábora. Židé v táboře nepobyli dlouho. Dne 19. září 1944 byly všechny ženy a většina mužů z tábora odvezeni, opět nejspíše do koncentračního tábora. V táboře zůstalo pouze čtrnáct mužů, kteří se přestěhovali do „baráku“ číslo 12.⁵⁴

---

⁵¹ KUX, Jan. *Internační tábor Svatobořice*. Vyd. 1. Svatobořice - Mistřín: Obecní úřad, 1995. s. 51

⁵² FILIPI, Josef Jaroslav. *Za prkenným plotem*. In: HAVEL, Josef. *Poupata ožehlá nenávistí*. Vyd. 2., rozš. a dopl. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006. s. 146

⁵³ KOŠUTOVÁ, Olga. *U Svatobořic: zápisky a povídky z internačního tábora*. Vydání první. V Brně: Družstvo Moravského kola spisovatelů, 1946. s. 72-73

⁵⁴ FILIPI, Josef Jaroslav. *Za prkenným plotem*. In: HAVEL, Josef. *Poupata ožehlá nenávistí*. Vyd. 2., rozš. a dopl. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006. s. 231-232

4.6 Děti internované ve Svatobořickém táboře

Tábor ve Svatobořicích byl původně určen pouze pro muže a ženy od 17 do 70 let. Tato situace se však změnila, když do tábora v dubnu 1944 dorazilo 46 dětí z pražské Jenerálky.

Zámeček Jenerálka ležící v blízkosti Divoké Šárky před válkou sloužil jako domov vysloužilých legionářů. První děti začalo na zámeček svázat gestapo na konci srpna roku 1942. Během následujících tří měsíců zde umístilo zhruba padesát dětí ve věku od dvou do šestnácti let. Jednalo se o děti rodičů, zatčených německou státní policií v souvislosti s pomocí parašutistům operačních skupin SILVER, ANTHROPOID aj. při atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, kteří byli popraveni v Mauthausenu 24. 10. 1942, 26. 1. 1943 a 3. 2. 1944.⁵⁵

Mylně bývají tyto děti občas zaměňovány za děti z vyhlazených obcí Lidice a Ležáky, které bohužel válku nepřežily.

O děti na Jenerálce pečovala Němka Karolina Galla z Horšovského Týna. Byla to zdravotní sestra, které porůznu pomáhaly střídající se české pomocnice. Strážní službu na Jenerálce vykonávali čeští policisté. Děti měli přísně nakázáno oslovovat se pouze jmény a nesdělovat svá příjmení. Při shodě jmen používaly se k rozlišení dětí přídomky např. malá, dlouhá.

Dle denních hlášení dorazili 13. dubna 1944 do tábora ve Svatobořicích dva autobusy vezoucí celkem 46 dětí z pražské Jenerálky.⁵⁶ Do tábora bylo posléze dovezeno v průběhu června 1944 až ledna 1945 dalších šest dětí. K 6. 1. 1945 tak bylo v táboře umístěno 52 dětí. [př. č. 9–12]

Děti byly umístěny do „baráku“, jenž původně sloužil jako infekční nemocnice. Po příjezdu dětí nesl neoficiální název „dětská ubikace“ nebo „Kinderheim“. Do polodlouhého přízemního „baráku“ byl přístup po betonových schůdcích s dřevěným zábradlím. Z malé předsínky se vstupovalo vlevo i vpravo do velkých místností, které měly vlastní záchod a koupelnu. K dispozici byly ještě dvě menší místnosti původně určené pro lékaře a ošetřovatele.

Velitelem „baráku“ byl určen profesor Zdeněk Louda, který se měl také stát opatrovníkem chlapců. Dívky měla mít na starost profesorka Míla Marková z Prahy.⁵⁷ Dětem byli příznivě nakloněni všichni internovaní i velitel tábora nadporučík Schuster. Ten je denně

⁵⁵ ČVANČARA, Jaroslav. *Děti nepřátel Říše*. Vyd. 2., rozš. Praha: ANLET, 2013, s. 8

⁵⁶ *Moravský zemský archiv v Brně, Internační tábor Svatobořice (1942-1945), Denní hlášení (1944)*

⁵⁷ HAVEL, Josef. *Poupata ožehlá nenávisť*. Vyd. 2., rozš. a dopl. Ústí nad Orlicí: Oftis,

navštěvoval, bavil se s nimi, dokonce jim občas vyprávěl pohádky. Truhlářům nařídil, aby strhli tabuli označující židovský „barák“ a mezi zapuštěné trámy zhotovili houpačku. Souhlasil s úpravou prostoru před „barákem“ na hřiště. Pomáhat dětem se snažili i obyvatelé Svatobořic a Mistřína. Pro děti byly ve vesnicích organizovány tajné pomocné sbírky, které jim prostřednictvím internovaného duchovního dodával zdejší farář Sigmund.⁵⁸

Děti v táboře nebyly vychovávány ani vzdělávány. První snahy o svolení s výukou dětí byly zmařeny brněnským gestapem, které také odvolalo profesora Loudu z vedení „Kinderheimu“. Kromě paní Markové se na výchově dětí nadále podíleli paní Julie Šperlová a paní Vlasta Mikulášková. Výuka nakonec probíhala tajně. Lavice a pomůcky byly dodány ze Svatobořické školy. Výuka se netýkala dětí ve věku od čtrnácti let výše, které musely nastoupit do „Waffenverke“ táborové odbočky bojkovické zbrojovky, vyrábějící ruční granáty.⁵⁹

Časem došlo k novému vyjádření brněnského gestapa k otázce vyučování. To svolilo k vyučování internovaných dětí němčině, češtině a počtům. Prvním zcela oficiálním vyučovacím dnem se stal 4. prosinec 1944. Výuka pod vedení paní učitelky Mikuláškové začínala v 8 hodin pro chlapce ve věku 9 - 12 let. V 10 hodin je vystřídali chlapci a dívky staří 6 - 8 let. Dopolední vyučování končilo ve 12 hodin. Následoval oběd a po krátkém odpočinku začínalo odpolední vyučování v 13:30 a končilo v 15:30. To v lavicích usedaly dívky staré 8 - 13 let. Kromě toho dostávali žáci domácí úkoly.⁶⁰

V dubnu, krátce před koncem války, bylo nutno pedagogický plán rázně pozměnit. Učitelky měly starost o děti, jejich hlavním úkolem bylo zajistit jejich bezpečnost. Výuka ve škole byla zcela přepracována, její hlavní náplní byla sebeobrana. Děti se učily jak se chránit před střelbou a střepinami. Kam utéct v případě nebezpečí, či jak poskytnout první pomoc.

12. dubna 1945 byly děti na pár dní přemístěny do hospodářské školy v Kyjově. Odtud pak pokračovaly do jejich nového dočasného domova, do tábora v Plané nad Lužnicí.

---

⁵⁸ *Státní okresní archiv Hodonín, Archiv obce Svatobořice (1851-1945), Obecní kronika (1920-1964), inv. č. 89*

⁵⁹ HAVEL, Josef. *Poupata ožehlá nenávisť*. Vyd. 2., rozš. a dopl. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006, s. 42

⁶⁰ Tamtéž, s. 50

5. Odbojové organizace na Kyjovsku, které se podílely na pomoci internovaným

Organizovaný odpor proti nacistickému režimu se začal na Kyjovsku formovat již od počátku okupace. V Kyjovském regionu působily tyto odbojové skupiny: Moravská rovnost, Carbon, R 3 Alfa Stavěšice, Obrana národa, Sokolský odboj a Vela. Centrem odbojových skupin se stalo město Kyjov. Tyto organizace byli mimořádně činné. Vyráběly a distribuovaly ilegální letáky a výzvy, finančně podporovaly rodiny, jejichž příslušníci byli zatčeni gestapem, organizovaly přechody přes hranice, skrývaly parašutisty a uprchlíky z koncentračních táborů.⁶¹

Zvláště důležitá byla jejich podpora internovaným vězňům v táboře ve Svatobořicích. Internovaným byly dodávány zprávy z domácího i zahraničního rozhlasu, skupiny také organizovaly dodávky potravinových balíčků. V letech 1942–1943 byla zorganizována finanční sbírka tzv. černé konto 10 na pomoc rodinám internovaných, při které bylo vybráno 25 000 korun.⁶²

Moravská rovnost byla ilegální organizace KSČ, která působila od června roku 1939. Zpočátku bylo činností organizace tisk a roznášení ilegálních tiskovin. Po zatčení původního vedení organizace v prosinci 1939 byla činnost organizace rozšířena o sabotáže. Moravská rovnost měla význačný podíl na založení odbojové skupiny ve Svatobořicích. V internačním táboře byla vytvořena odbojová skupina vedená prof. dr. Vochočem a por. Kozákem. Od září 1944 začala se formovat úderná četa na pomoc internovaným, rychlý postup Sovětské armády však uspíšil rozpuštění tábora 12. dubna 1945.⁶³

R 3 Alfa Stavěšice byla odbojová skupina, která fungovala od roku 1942 se sídlem ve Stavěšicích u Kyjova. Od roku 1944 se pod vedením kapitána Oldřicha Nováka podílela na aktivní partyzánské činnosti. Skupina R 3 se podílela na přípravách k celonárodnímu ozbrojenému povstání. Skupina Alfa⁶⁴ zahrnovala okresy Zlín, Uherský Brod, Uherské Hradiště, Hodonín a Kyjov. Cílem této skupiny mělo být mimo jiné osvobození vězňů z internačního tábora ve Svatobořicích.⁶⁵

---

⁶¹ KUX, Jan. *Internační tábor Svatobořice*. Vyd. 1. Svatobořice - Místřín: Obecní úřad, 1995. s. 79

⁶² Tamtéž s. 80

⁶³ KUX, Jan. *Pomníky zarůstají: fragmenty výstavy k 60. výročí osvobození*. Brno: Onufrius, 2005. s. 52

⁶⁴ Skupiny pojmenovány podle písmen řecké abecedy - Alfa zahrnovala Moravské Slovácko, Beta Beskydy, Tábořsko Tau

⁶⁵ KUX, Jan. *Pomníky zarůstají: fragmenty výstavy k 60. výročí osvobození*. Brno: Onufrius, 2005. s. 55

6. Osvobození

6.1 Osvobození Svatobořic

Na počátku roku 1945 povolal úřad práce na kopání zákopů muže od 18 do 45 let. Ze Svatobořic chodilo kopat 160 mužů zákopy do Bohuslavic a do Kyjova, kde pracovali na dvě, později tři směny, nepřetržitě i v neděli. Dále byl rozšířen potok u Sobůlek po obou stranách břehu. Po stranách mostu byly postaveny zátarasy, aby bylo zabráněno přejezdu tanků. Na kopci u Kyjova byly připraveny příkopy plné granátů a min pro děla, jimiž později střílela ustupující německá armáda na „baráky“ a obec Svatobořice.⁶⁶

Od 1. dubna projížděly a pochodovaly obcí kolony německého vojska směrem na Brno. Motorizované i pěší. Kolony směřovaly z několika směrů například od Kyjova, Hodonína či Čejče. Měli sebou také zajatce a civilní obyvatelstvo maďarské a slovenské národnosti. Ruští zajatci byli ve velmi zuboženém stavu, byli vychrtlí a vyhladovělí. Občané jim však pod přísným zákazem nesměli poskytnout pomoc. Lidé, zejména mladí, se před těmito kolonami skrývali z obav, aby nebyli donuceni se připojit. Naopak Němci a kolaboranti s vojskem odcházeli. Ruská stíhací a bombardovací letadla střílela a bombardovala tyto ustupující německé kolony.

Byla zastavena činnost veškerých podniků. Od 5. dubna byla také zastavena veškerá vlaková osobní i nákladní doprava pro civilní obyvatelstvo. Němci ji využívali, aby mohli vyvézt veškeré zásoby z továren, skladů a družstev. Zabavovali též dobytek, kola, auta a vozy. Velké vlakové soupravy odjížděly z okresu několikrát denně.

11. dubna byl osvobozen Hodonín, v tuto dobu se bojovalo zrovna o Dubňany, Ratíškovice a Milotice. V Miloticích hořelo, dubňanské doly byly ostřelovány, most za Místřínem „u Palánku“ byl vyhozen do povětří, stejně jako rampa u Svatobořického nádraží.⁶⁷

Když sovětská armáda osvobodila město Hodonín, rozhodl velitel Schuster o evakuaci dětí, nemocných a starších lidí z internačního tábora. Tento rozkaz vydal 12. dubna 1945. Po formálním rozpuštění internačního tábora ve Svatobořicích Němci obsadili prostory opuštěného tábora, odkud bránili Kyjov před postupující sovětskou a rumunskou armádou.

Dne 14. dubna přišli do Kyjova německé pyrotechnické jednotky v počtu asi 50-ti mužů, které měly za úkol destrukcemi ničit komunikační objekty. Následkem jejich činnosti

⁶⁶ *Státní okresní archiv Hodonín*, Archiv obce Svatobořice (1851-1945), Obecní kronika (1920-1964), inv. č. 89

⁶⁷ *Státní okresní archiv Hodonín*, Národní škola Svatobořice (1867-1964), Kronika školy (1945-1949), inv. č. 2

byla přerušena železniční trať mezi Kyjovem a Svatobořicemi. U všech hlavních mostů ve Svatobořicích i v okolí vykopali Němci otvory pro nálože na jejich vyhození, tyto plány však již nestihli uskutečnit.⁶⁸

Ráno 16. dubna byly osvobozeny sovětskými jednotkami Šardice, což byla první osvobozená obec tehdejšího kyjovského okresu. Dne 18. dubna sovětská vojska osvobodily obce Mistrín, Vacenovice, Milotice a Vracov.

Dne 19. dubna o páté ráno dorazily první ruské zvědné předvoje do Svatobořic. Ruské baterie a minomety se zde zakopaly a střílely na ustupující Němce ke Kyjovu a k Sobůlkám. Němci naopak stříleli na Svatobořice. Železničáři mezitím opravovali výhybky, aby byla obnovena vlaková doprava. Během přestřelky bylo silně poškozeno několik domů v sousední obci Mistrín. Boj o Svatobořice netrval dlouho. Ve čtvrtek 19. dubna 1945 byla obec osvobozena. Němci ještě před odchodem zapálili skladiště a kancelářské budovy internačního tábora⁶⁹

Všechny tyto vesnice osvobodila sovětská armáda, která již byla oslabená a vyčerpaná. Proto byla také vystřídána rumunskou armádou. Tento akt však vyžadoval určitého času. Proto také došlo k dočasnému ustálení fronty a zaujetí obraného postavení pro případ německého protiútoků. Budování zákopů a opěrných bodů provedly ještě sovětské jednotky během 19. dubna. Zákopová linie vedla od Strážovic, přes Svatobořice ke Skoronicím.

Kyjov byl po dlouhých bojích osvobozen 28. dubna.⁷⁰

6.2 Rozpuštění internačního tábora, přesun do Plané nad Lužicí

Když sovětská armáda osvobodila město Hodonín, rozhodl velitel Schuster o evakuaci dětí, nemocných a starších lidí z internačního tábora. Tento rozkaz vydal 12. dubna 1945. Děti byly na nejbližší dny přesunuty do nedaleké hospodářské školy v Kyjově. V internačním táboře mezitím gestapo provádělo selekci vězňů. Všichni až na téměř 300 lidí byli propuštěni. Lidé, kteří bydleli v blízkém okolí, se vrátili zpět domů. Ti ostatní museli konec války přečkat u známých, zejména v Kyjově, či odborné pokračovací škole na „Újezdě“.

V táboře zůstaly pouze osoby, u nichž gestapo vědělo, že jejich příbuzní zaujímají vysoké postavení v zahraničním odboji. K večeru přijela nákladní auta, jež měla zbytek internovaných odvézt. Během kontroly bylo zjištěno, že téměř polovina lidí již stačila z tábora

⁶⁸ *Státní okresní archiv Hodonín*, Archiv města Kyjov (1480-1945), Kronika okupační (1939-195), inv. č. 164

⁶⁹ *Státní okresní archiv Hodonín*, Archiv obce Svatobořice (1851-1945), Obecní kronika (1920-1964), inv. č. 89

⁷⁰ *Státní okresní archiv Hodonín*, Archiv města Kyjov (1480-1945), Kronika okupační (1939-195), inv. č. 164

uprchnout. S odvážnými cestoval do nového místa pobytu i dosavadní velitel tábora Jan Schuster. V Kyjově k sobě nákladní vozy přibraly i autobus dětí s jejich doprovodem. Byla sobota 14. dubna 1945 když kolona vyjela z Kyjova směrem k Brnu. Nákladní auta přijela až k nádraží, odkud museli všichni přesehnout do přistavených nákladních vlaků. V pondělí 16. dubna 1945 dorazil transport do Plané nad Lužnicí do areálu opuštěného pracovního tábora.

Pracovně výchovný tábor v Plané nad Lužnicí, započal svou činnost 15. března 1943 a byl určen pro muže z Protektorátu Čechy a Morava, jako trest za porušení pracovní morálky. Pracovali na úpravě silnic, v okolních lesích, v továrně v Soběslavi, v chýnovských kamenolomech a vápenkách. Tábor o velikosti cca jednoho hektaru s kapacitou přibližně 500 osob sestával z cca jedenácti dřevěných a správních budov. Oběhnán byl dvojitým oplocením z prken, ostnatými dráty a strážními věžemi. Velitelem tábora byl SS-Oberscharführer Burkert. Tábořem prošlo 3 000 - 4 000 vězňů. Začátkem března 1945 byla část vězňů propuštěna a část dopravena do jiných pracovních táborů.⁷¹

16. dubna 1945 bylo do tábora v Plané umístěno asi 200 osob, dospělých i dětí z internačního tábora ve Svatobořicích na Hodonínsku. Poměry v táboře byly velmi nuzné, byli zde rozvrzané palandy, ke kterým chyběly slamníky. Všude byly štěnice, blechy a vši. Voda v táboře nebyla, každý den ji do tábora dovážel kočí v dřevěné cisterně.⁷² Nadporučík Schuster v táboře převzal funkci velitele četníků a nemohl již ovlivňovat osud internovaných.

5. května 1945 byly děti odvedeny do nedalekého Turovce, kde se dočkaly konce války. Tábor v Plané nad Lužnicí osvobodila 10. května Sovětská armáda. Z Plané odjeli nejprve dospělí, a to v pátek 11. května 1945. Následující den, 12. května 1945 odjely z Plané i děti se svými opatrovatelkami směrem k Praze, což byl konečný cíl jejich dlouhé cesty.⁷³

---

⁷¹ ŠMOLOVÁ, Jana. *Planá nad Lužnicí* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://zapomnicky.pamatnik-terezin.cz/index.php/tabory-kategorie-test/66-plana-nad-luznici>

⁷² HAVEL, Josef. *Poupata ožehlá nenávistí*. Vyd. 2., rozš. a dopl. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006, s. 56

⁷³ Tamtéž s. 61

7. Internační středisko Svatobořice (1945–1946)

V květnu 1945 započala obnova tábora. Na místě původního internačního tábora bylo zřízeno internační středisko pro Němce a kolaboranty. Vrchním velitelem tábora byl jmenován strážmistr Jakub Svobodník. Ostrahu zajišťoval strážní oddíl SNB⁷⁴. Vlastníkem tábora bylo ministerstvo vnitra. Od 1. srpna 1945 byl tábor ve správě Zemského národního výboru v Brně. Vnitřní režim v táboře byl řízen domácím řádem pro internační tábory, které vydalo ministerstvo vnitra v září roku 1945.

První internovaní byli do tábora přijati 15. 5. 1945. Jednalo se o 62 mužů a 40 žen z okresu Kyjov a přilehlých oblastí, kteří byli obviněni ze zrady československého národa.

Dne 11. června se do tábora dostavili zástupci Sovětské armády, kteří požádali o uvolnění spodní části tábora pro zajištění německých zajatců. Dohodu se Sověty podepsal správce tábora Oldřich Vrbík, velitel tábora Jakub Svobodník a za stavební správu ing. Jaroslav Meduna.⁷⁵ Později bylo do tábora umístěno i německé civilní obyvatelstvo.

V průběhu své existence tábor měnil své označení. Od května do června roku 1945 nesl označení „Tábor Svatobořice“. Ten byl následně změněn a od června do listopadu 1945 neslo toto zařízení název „Zajišťovací tábor Svatobořice“. Od listopadu roku 1945 do 1. 1. 1946 „Internační tábor Svatobořice“. Od 1. 1. 1946 byl tábor přejmenován na „Internační středisko Svatobořice“.⁷⁶ Tento název je běžně používán pro označení zařízení po celou dobu jeho existence.

Internovaní Němci a Němky chodili pracovat za četnické asistence do dolů, skláren, mlýna v Kyjově, na velkostatky v okolí a též k místním rolníkům. Byli posíláni na žně a další polní práce do blízkého okolí, kam byli vždy doprovázeni strážemi.⁷⁷

Stav internovaných k 19. březnu 1946 byl 2 250 osob. V následujícím období docházelo ke snížení počtu internovaných z důvodu odsunu zde umístěných Němců.

Z výnosu ministerstva vnitra z 9. července 1946 byla nařízená postupná likvidace tábora. Ta byla provedena v říjnu téhož roku. Osoby ve vazbě byly přemístěny do věznice krajského soudu v Uherském Hradišti, internovaní Němci byli osvobozeni, trestanci předáni do věznice okresního soudu v Kyjově. V táboře nadále pobývalo asi 100 internovaných, kteří

---

⁷⁴ Sbor národní bezpečnosti

⁷⁵ KUX, Jan. *Internační tábor Svatobořice*. Vyd. 1. Svatobořice - Mistřín: Obecní úřad, 1995, s. 87

⁷⁶ *Státní okresní archiv Hodonín*, Archiv obce Svatobořice (1851-1945), Obecní kronika (1920-1964), inv. č. 89

⁷⁷ *Státní okresní archiv Hodonín*, Národní škola Svatobořice (1867-1964), Kronika školy (1945-1949), inv. č. 2

byli staří a nemocní, a tedy neschopní transportu. Za dobu existence internačního střediska zde zemřelo celkem 87 osob.⁷⁸

Zemským národním výborem v Brně bylo 14. října 1946 rozhodnuto o zrušení internačního střediska. Vedení tábora převzala od 16. října civilní správa. Strážní oddíl SNB byl rozpuštěn 21. října, dozor nad táborem převzali civilní dozorcí.

V roce 1947 se na „barácích“ odstranil vysoký plot, postavený za války, i s ostatním drátem a dává se vše do původního, předválečného stavu. V roce 1951 byl také rozbořen přechod nad silnicí z horní části „baráků“ do dolní tzv. „most vzdechů“.⁷⁹

Od 1. ledna 1947 bylo na tomto místě zřízeno „Nemocniční středisko ve Svatobořicích“. Od 20. ledna 1947 byl velitelem tábora podplukovník v. v. Josef Kořínek. Jeho zástupcem se stal dosavadní velitel tábora četnický strážmistr Jar. Písařík. V této době pobývalo ve středisku okolo 850 osob.

Od 1. ledna 1948 kdy převzalo středisko ministerstva zdravotnictví, v táboře pobývalo asi 1 000 osob. Během následujících měsíců počet obyvatel střediska klesal. V srpnu jich tu bylo 473. O měsíc později je již středisko vylidněno, neboť během srpna došlo k přesunu lidí do starobinců v Chomutově, Mohelnici, Mirošově a Teplicích.⁸⁰

---

⁷⁸ *Státní okresní archiv Hodonín, Archiv obce Svatobořice (1851-1945), Obecní kronika (1920-1964 , inv. č. 89*

⁷⁹ VLACHOVSKÝ, Hynek. *Svatobořice: 650 let: [1349-1999]*. Svatobořice-Mistřín: Obecní úřad, 1999. s. 54

⁸⁰ HAVEL, Josef. *Poupata ožehlá nenávistí*. Vyd. 2., rozš. a dopl. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006, s. 285

8. Setkávání internovaných a památky na internační tábor

Téma internačního tábora nebude v obci nikdy zapomenuto. Obec Svatobořice-Mistřín pořádá pravidelně vzpomínková setkání bývalých internovaných. Ačkoli k prvnímu setkání internovaných došlo až v 60. letech, k první připomínce tábora došlo dne 22. června 1947, kdy obec Svatobořice navštívil prezident republiky Edvard Beneš. Obec byla u té příležitosti opravena a domy vymalovány slováckými motivy, aby mohlo dojít k důstojnému přivítání hlavy státu. Prezident byl uvítán na "barácích" i se svou chotí Hanou Benešovou, kde uctil památku na internační tábor.⁸¹

První oficiální setkání internovaných datujeme k roku 1965, tedy dvacet let po osvobození internačního tábora. Setkávání s občany Svatobořic a Mistřína však začalo již po válce. První setkání se konalo z iniciativy místního národního výboru ve dnech od 30. dubna do 2. května 1965. Sjezdu se zúčastnilo 120 internovaných a téměř 4 000 lidí. Jeho součástí bylo odhalení pomníku, který dodnes stojí na místě bývalého „mostu vzdechů“.⁸² [př. č. 13] [př. č. 14]

V roce 1972 přijeli do Svatobořic-Mistřína na setkání bývalí internovaní vedení akademickým sochařem Juliem Pelikánem z Olomouce. Ti položili květiny k pomníku připomínající internační tábor. Svatoborským občanům následně věnovali sochu klečící ženy trpitelky za pomoc v době války. [př. č. 15]

Tato socha se nyní nachází v budově Základní školy ve Svatobořicích-Mistříně, kde jsou také vystaveny výrobky internovaných. Ve sklepních prostorech budovy základní školy se také nachází expozice věnovaná internačnímu táboru, kde se studenti mohou dozvědět zajímavé informace o dějinách své obce.

K dalším setkáním internovaných došlo při příležitosti 40. výročí zřízení internačního tábora v roce 1982, kterého se zúčastnilo 150 bývalých internovaných. Na čtvrtém sjezdu, který se konal 9. května 1985, se opět setkala 80 internovaných. Iniciátorem tohoto sjezdu byly místní školy.⁸³

Akce, jejímiž iniciátory byli samotní internovaní, se konala v roce 1990. Tuto akci zorganizovalo a následně se vzpomínkové akce účastnilo třicet internovaných.

---

⁸¹ *Státní okresní archiv Hodonín, Archiv obce Svatobořice (1851-1945), Obecní kronika (1920-1964), inv. č. 89*

⁸² SYNEK, František. *Svatobořice-Mistřín: 1964-2014 - půlstoletí života obce*. 1. vyd. Svatobořice-Mistřín: Obec Svatobořice-Mistřín, 2014. s. 114-123

⁸³ Tamtéž

Obec Svatobořice-Mistřín nadále pořádá vzpomínkové akce. Například při příležitosti 60. výročí zřízení internačního tábora v roce 2002 se sešlo 34 bývalých vězňů a 43 rodinných příslušníků.

V roce 2007 u příležitosti 65. výročí zřízení internačního tábora uspořádala obec Svatobořice-Mistřín a starosta obce Ing. Mgr. František Měchura ve spolupráci s historikem Janem Kuxem mezinárodní kolokvium s názvem „Internační tábor Svatobořice a jeho postavení v Protektorátu Čechy a Morava v plánech nacistické válečné mašinérie v letech 1942–1945“. ⁸⁴ Na kolokviu vystoupilo 35 řečníků, jejich vystoupení byla následně vydána tiskem ve sborníku. Při této příležitosti byla obci Svatobořice-Mistřín udělena medaile „Za vlast a za svobodu“ za jejich zásluhy o poznání a zachování tradic.

Téma internačního tábora není zapomenuto ani v dnešních letech. JUDr. Jan Kux ve spolupráci s obecním úřadem ve Svatobořicích-Mistříně usilují o zřízení muzea Internačního tábora ve Svatobořicích, které by se mělo nacházet v bývalých prostorech dolní části tábora. Tyto budovy jsou nyní z velké části využívány jako tovární prostory, zatímco budovy v horní části tábora byly zrekonstruovány a v současné době slouží jako obytné domy. [př. č. 16]
[př. č. 17]

---

⁸⁴ KUX, Jan, KRÁLOVÁ, Taťána a Robert KUPSA (eds.). *Internační tábor Svatobořice a jeho postavení v Protektorátu Čechy a Morava v plánech nacistické válečné mašinérie v letech 1942-1945: sborník příspěvků mezinárodního kolokvia*, Kyjov 14. 9. 2007. Brno: Onufrius, 2008. s. 4-5

Závěr

Obec Svatobořice toho v první polovině 20. století zažila více než mnohé okolní obce a je více než pravděpodobné, že pokud by „baráky“ za Svatobořicemi v roce 1914 nebyly postaveny, internační tábor by byl zřízen na jiném, vhodnějším, místě. Dějiny se však změnit nedají, a proto by ani občané Svatobořic i Mistřína neměli zapomínat na dějiny své obce. Ačkoli je existence internačního tábora v obci všeobecně známá, o původ vzniku či charakteristiku tábora se již zajímá málokdo. Obec pořádá pravidelně přednášky i setkání internovaných, kterými se snaží minulost obce připomenout. Bohužel jsou tyto akce zaměřeny převážně na internační tábor a tedy minulost „baráků“ či existence cikánského tábora jsou již občany zapomenuty. Proto nebyla práce zaměřena pouze na období druhé světové války, ale zabývá se dějinami obce až do 60. let 20. století.

Může se zdát, že téma bylo zcela vyčerpáno. Opak je ale pravdou. Existuje mnoho oblastí, kterým se historici stále dostatečně nevěnovali a nejsou tedy doposud probádány. Příkladem vezmu doporučení od ředitele kulturního domu ve Svatobořicích-Mistříně, kterému chybí podrobné zpracování minulosti rodičů dětí internovaných v táboře. Každá doposud vydaná literatura se zaměřila na děti po umístění do zámečku Jenerálka v Praze a nezdůvodnila, pro jaké konkrétní zločiny byli jejich rodiče zadrženi, ani jaká byla jejich pozice v domácím odboji. Podobných témat bychom našli jistě mnoho, já bych ale připomněla ty témata, která sice zpracována jsou, bohužel však nepřesně. Zde bych zdůraznila přímo dějiny obce Svatobořice, kde se mnohé místopisné knihy rozcházejí ve jménech i letech a přesto že jsem pro psaní kapitoly o dějinách obce vycházela z více pramenů, které jsem porovnávala a snažila se najít nejpřesnější údaje, nemusí se všechny shodovat se skutečností.

Práce poskytuje pouze obecný náhled do dějin obce a internačního tábora. Jedná se o témata velmi rozsáhlá, která vyžadují dlouhodobější studium. Pro ty, kteří mají zájem se tématu dovědět více a chtějí by vnímat internační tábor z pohledu vězňů, mohu velmi doporučit kroniku pana Filipiho „*Za prkenným plotem*“, která je součástí knihy „*Poupata ožehlá nenávistí*“, či knihu paní Olgy Košutové „*U Svatobořic*“, kterou si lze vypůjčit například v Obecní knihovně ve Svatobořicích-Mistříně. Ostatním mohu pro studium internačního tábora doporučit knihy a články vydané JUDr. Kuxem, který se tématu Internačního tábora ve Svatobořicích věnuje již mnoho let. Kdo by se naopak rád dozvěděl souhrnné informace o dějinách Svatobořic, mohu pro studium starších dějin obce doporučit knihu „*Svatobořice: 650 let*“, která stručně charakterizuje vývoj obce do sloučení se sousední obcí Mistřín v roce 1964 včetně záznamů z obecní kroniky. Pro studium následného dění ve

sloučených obcích je vhodná kniha „*Svatobořice-Mistřín: 1964–2014*“, která popisuje mimo jiné aktuální charakteristiku obce Svatořice-Mistřín.

Z dnešního pohledu by se dalo říct, že existence internačního tábora vývoj obce téměř nepoznamenala. Je tedy nutno se zamyslet, zda je to tak správně. Ačkoli byla doba existence tábora poměrně krátká, bylo za tuto dobu v táboře umístěno téměř 3 000 osob. V táboře našlo smrt na tři desítky osob. Tento počet sice není srovnatelný s vyhlazovacími tábory, kde jich umíraly milióny, přesto by se nemělo zapomínat ani na jedinou oběť nacistického řádění během druhé světové války.

Protože je minulost neměnná, je nutné nezapomenout. Internační tábor ve Svatořicích i sedmdesát let po jeho uzavření žije dál a nám nezbývá nic jiného, než jeho odkaz předávat.

Použitá literatura a prameny

Knihy:

- ČVANČARA, Jaroslav. *Děti nepřátel Říše*. Vyd. 2., rozš. Praha: ANLET, 2013. ISBN 978-80-905329-3-9
- FILIPÍ, Josef Jaroslav. *Za prkenným plotem*. In: HAVEL, Josef. *Poupata ožehlá nenávistí*. Vyd. 2., rozš. a dopl. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006
- HAVEL, Josef. *Poupata ožehlá nenávistí*. Vyd. 2., rozš. a dopl. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006. ISBN 80-868-4551-6.
- HURT, Rudolf. *Kyjovsko*. Brno: Musejní spolek, 1970. Vlastivěda moravská.
- KLVAŇA, Josef a FINTAISL, František Ladislav. *Kyjovsko: vlastivědný popis politického okresu kyjovského*. 2. vyd. Kyjov: Musejní a archeologický spolek, 1948. Publikace Musejního a archeologického spolku v Kyjově.
- KONEČNÝ, Zdeněk a MAINUŠ, František. *Kronika osvobození Jihomoravského kraje*. 1. vyd. Brno: Krajské nakladatelství, 1962.
- KOŠUTOVÁ, Olga. *U Svatobořic: zápisky a povídky z internačního tábora*. Vydání první. V Brně: Družstvo Moravského kola spisovatelů, 1946. Vinice.
- KUX, Jan, KRÁLOVÁ, Taťána a KUPSA, Robert (eds.). *Internační tábor Svatobořice a jeho postavení v Protektorátu Čechy a Morava v plánech nacistické válečné mašinérie v letech 1942-1945: sborník příspěvků mezinárodního kolokvia, Kyjov 14. 9. 2007*. Brno: Onufrius, 2008. ISBN 978-80-903881-5-4.
- KUX, Jan. *Internační tábor Svatobořice*. Vyd. 1. Svatobořice - Mistrín: Obecní úřad, 1995. ISBN 80-901-8921-0.
- KUX, Jan. *Pomníky zarůstají: fragmenty výstavy k 60. výročí osvobození*. Brno: Onufrius, 2005. ISBN 80-903-4322-8.
- LAGUS, Karel a POLÁK, Josef. *Město za mřížemi*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1964. Dokumenty (Naše vojsko).
- Stopy války: památníky II. světové války na Kyjovském Slovácku a v regionu Podhoran*. 1. vyd. Kyjov: Kyjovské Slovácko v pohybu, 2012. ISBN 978-80-905192-2-0.
- SYNEK, František. *Svatobořice-Mistrín: 1964-2014 - půlstoletí života obce*. 1. vyd. Svatobořice-Mistrín: Obec Svatobořice-Mistrín, 2014. ISBN 978-80-260-6270-7.
- VARDAN, Zdeněk. *Internační tábor ve sbírkách Moravského muzea. Morava v boji proti fašismu. II. (II. sborník statí, vzpomínek a dokumentů)*. 1990, s. 9-16.

VAŠEK, František a ŠTĚPÁNEK, Zdeněk. Akce Emigration a Svatobořice. *Jižní Morava: vlastivědný sborník Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně*, 37(40), 2001. s. 137-152
VLACHOVSKÝ, Hynek. *Svatobořice: 650 let: [1349-1999]*. Svatobořice-Mistřín: Obecní úřad, 1999.

Internetové zdroje:

Historie Svatobořice, Mistřín, Svatobořice-Mistřín [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.svatoborice-mistrin.cz/obec/historie/>

HONSOVÁ, Karolína. *Systém nacistických koncentračních táborů (1933-1945)* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/system-nacistickykh-koncentracnich-taboru-1933-1945/>

LHOTKA, Petr. *Romové v Československu před německou okupací* [online]. [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <http://www.holocaust.cz/dejiny/pronasledovani-a-genocida-romu/pronasledovani-a-genocida-romu-v-ceskych-zemich/romove-v-ceskoslovensku-pred-nemeckou-okupaci/>

LHOTKA, Petr. *Vládní nařízení o preventivním potírání zločinnosti a soupis v srpnu 1942* [online]. [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <http://www.holocaust.cz/dejiny/pronasledovani-a-genocida-romu/pronasledovani-a-genocida-romu-v-ceskych-zemich/vladni-narizeni-o-preventivnim-potirani-zlocinnosti-a-soupis-v-srpnu-1942/>

Nástin typologie koncentračních táborů [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.fronta.cz/nastin-typologie-koncentracnich-taboru>

Svatobořice-Mistřín. *Regionální informační servis* [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=586625>

ŠMEJKAL, Pavel. *Albrecht der Erste* [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://pavel.blog.respekt.cz/albrecht-der-erste/>

ŠMOLOVÁ, Jana. *Planá nad Lužnicí* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://zapomnicky.pamatnik-terezin.cz/index.php/tabory-kategorie-test/66-plana-nad-luznici>

Diplomové práce:

BŘEZOVSKÁ, Šárka. *Internační tábor Svatobořice 1942-1945*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Dvořák, PhDr. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/143669/fss_b_a2/Svatoborice_2.pdf

POLÁČKOVÁ, Iva. *Koncentrační tábory: Antropologické aspekty*. Brno, 2011. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Ústav antropologie.

Vedoucí práce prof. PhDr. Jaroslav Malina, DrSc. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/323486/pri_f_b/Bakalarska_prace.pdf

SLAČKA, Dušan. „*Cikánská otázka*“ na Hodonínsku v letech 1945–1973. Brno, 2015. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Dvořák Dostupné z: https://is.muni.cz/th/361698/ff_m/Slacka_Dusan_Diplomova_prace_Romove_na_Hodoninsku_hj9d7.pdf

Prameny

Moravský zemský archiv v Brně, Internační tábor Svatobořice (1942-1945), Denní hlášení (1944)

Sbírka obrazových a písemných materiálů Obecního kulturního domu ve Svatobořicích-Mistříně

Státní okresní archiv Hodonín, Archiv města Kyjov (1480-1945), Kronika okupační (1939-195), inv. č. 164

Státní okresní archiv Hodonín, Archiv obce Svatobořice (1851-1945), Obecní kronika (1920-1964), inv. č. 89

Státní okresní archiv Hodonín, Národní škola Svatobořice (1867-1964), Kronika školy (1945-1949), inv. č. 2

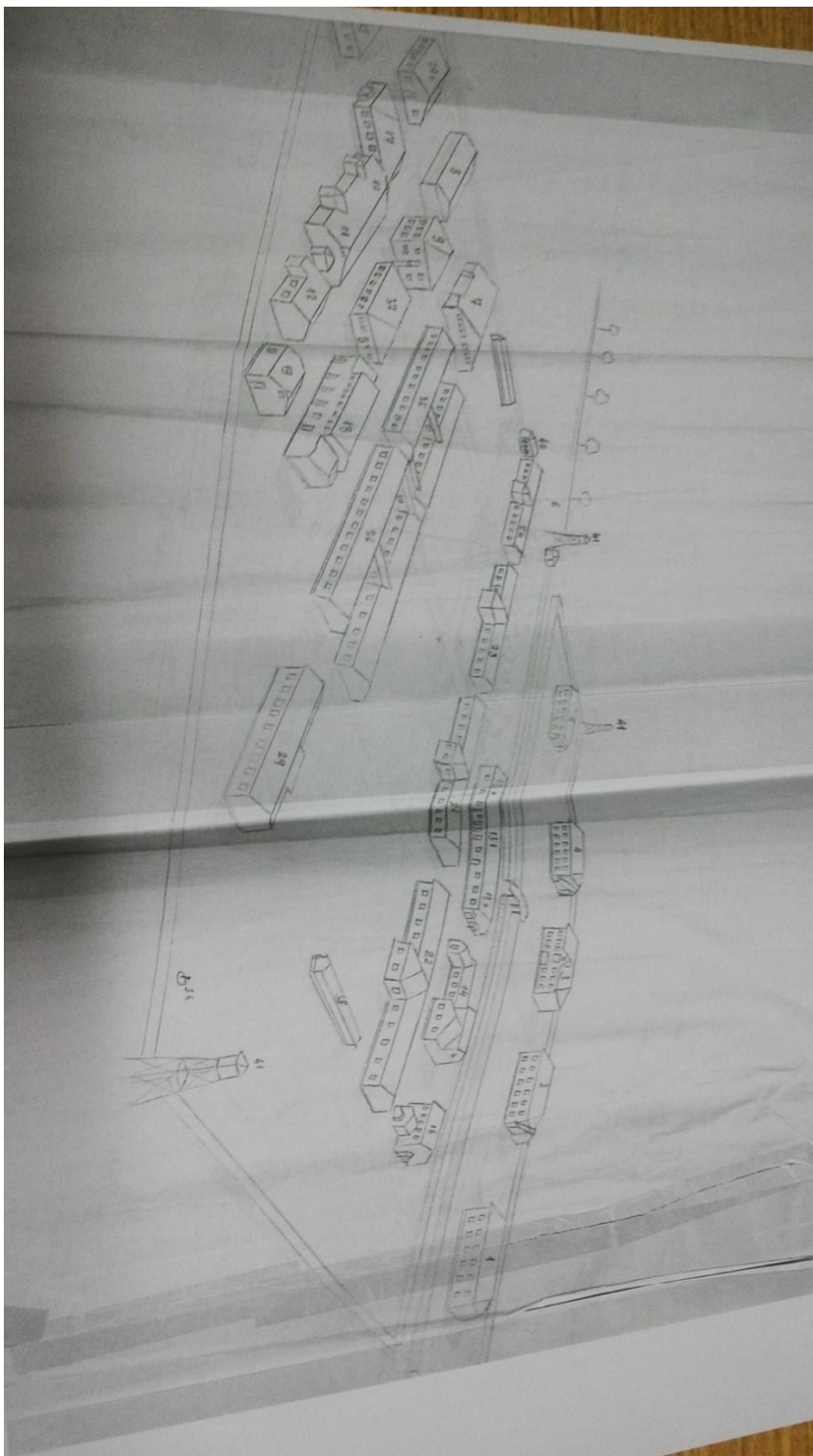
Státní okresní archiv Hodonín. Archiv obce Svatobořice (1851-1945). Cikáni a likvidace cikánského tábora (1885-1943), inv. č. 50

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Kateřina Lužová
Katedra nebo ústav:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Obec Svatobořice v kontextu Internačního tábora ve Svatobořicích
Název v angličtině:	The Town of Svatoborice within the context of the Svaroborice Internment Camp
Anotace práce:	Práce je věnována historii obce Svatobořice u Kyjova v první polovině 20. století se zaměřením na Internační tábor pro příbuzné českých emigrantů, který byl ve Svatobořicích zřízen mezi léty 1942-1945.
Klíčová slova:	Svatobořice, internační tábor, internace, emigrace, „baráky“
Anotace v angličtině:	The thesis is devoted to the history of the town of Svatoborice near Kyjov in the first half of the 20th century focusing on the Internment Camp meant for the relatives of Czech emigrants that was established in Svatoborice between 1942–1945.
Klíčová slova v angličtině:	Svatoborice, internment camp, internment, emigration, „barracks“
Přílohy vázané v práci:	17 příloh
Rozsah práce:	36 stran
Jazyk práce:	čeština

Přílohy⁸⁵

[příloha číslo 1] Plán internačního tábora

⁸⁵ Obrazové materiály 1-15 pocházejí ze sbírky Obecního kulturního domu ve Svatobořicích Místříně. Přílohy číslo 16-17 pocházejí z archivu autora.

B A R Á K Y

Číslo	Zastavěná plocha m ²	Využití
1-2		Četnictvo, ubytovny, kuchyně atd.
3		Ubytovna internovaných
4		" "
5		" "
6		" "
7		" "
9		" "
12		" "
21		" "
22		" "
23		" "
24		" "
8		Táborová nemocnice
25		" "
26		" "
29		" "
10		Kotelna, sklad uhlí, koupelny
11		" " "
13		Kuchyně, dílna žen, koupelny, zámečnická dílna
14		Sklad dřeva, garáže
15		Stará prádelna
16		Velitel a správní budovy
17		Kuchyně se skladem
18		Sklad dřeva, truhlářské a obuvnické dílny, holičství, vepřín
19		Hasičská zbrojnice
20		Márnice
30		Garáže
31		Dřevěné boudy pro psy
32		Vodní rezervoár
33		Studna s čerpací stanicí
34		" " "
35		Záchody
36		"
37		Nová prádelna
38		Strážní věž
39		Záchody
40		Sklep
41		Sklep

[př. č. 2] Budovy v internačním táboře

[př. č. 3] Barák číslo 3, jenž sloužil k ubytování žen

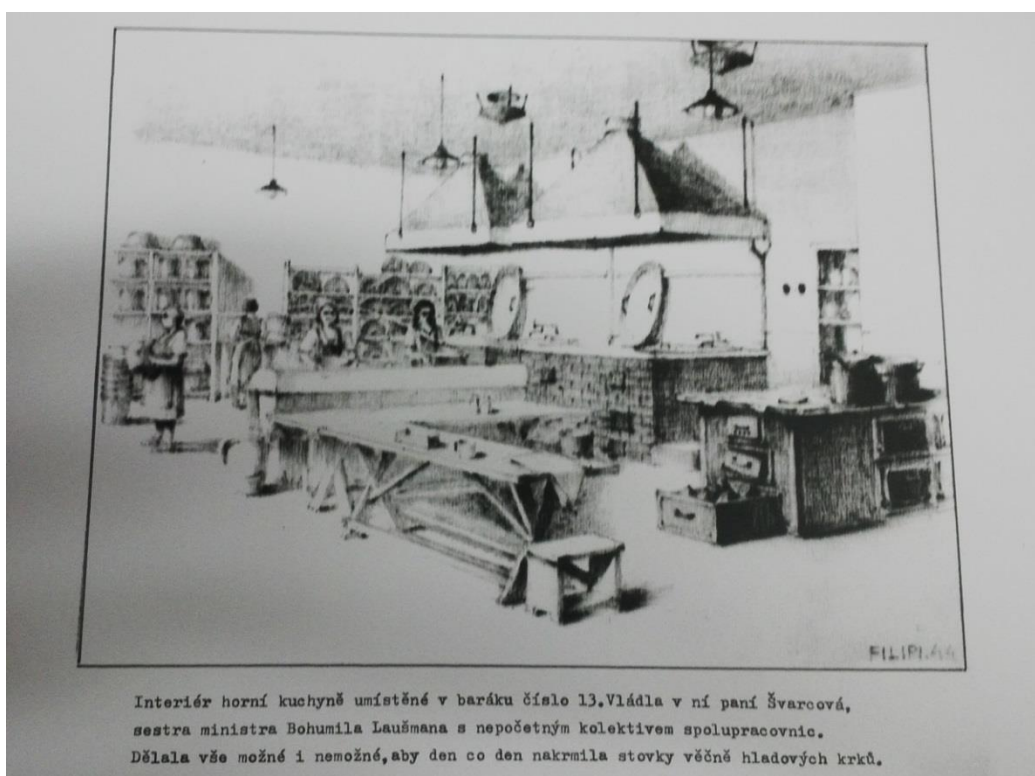

[př. č. 4] Četnický barák

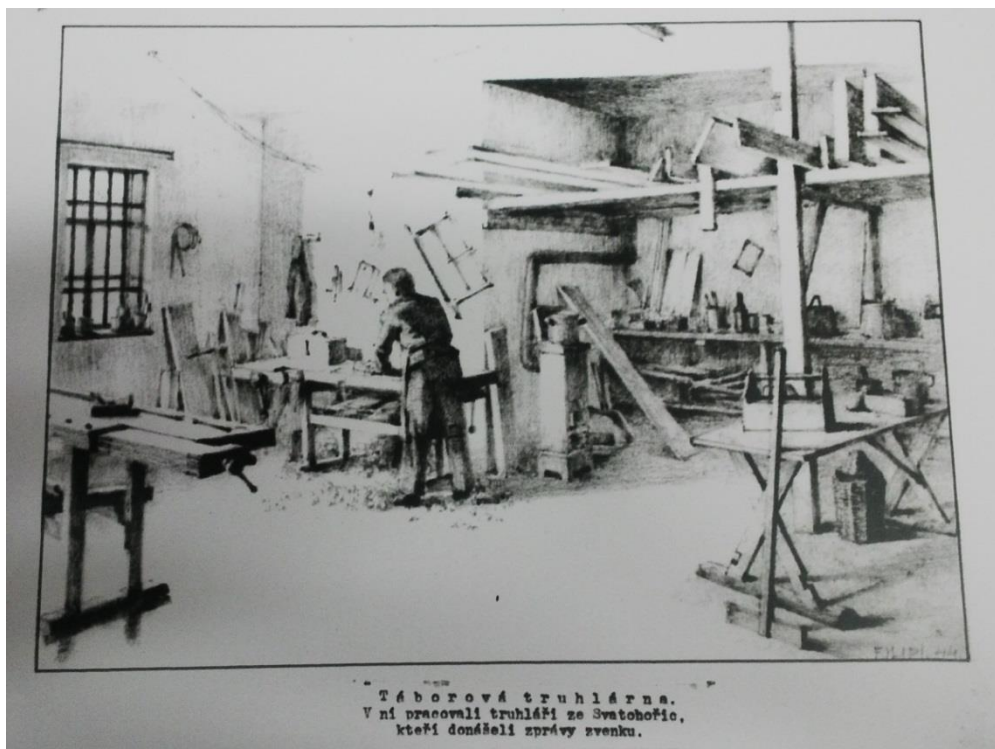

[př. č. 5] Interiér mužského baráku

[př. č. 6] Interiér táborové kuchyně

[př. č. 7] Táborová truhlárna

[př. č. 8] Válcování silnice

Jenerálka, Svatobořice, Planá nad Lužnicí. - D

1

J m é n o	datum nar.	bydliště
1. Benešová Jana (<i>malá</i>) (Rebcová)	12.1.1940	264 01 Sedlčany ul. 28. října 622
2. Boček Zdeněk	8.10.1927	143 00 Praha 4 - Modřany Za sídlištěm 13
3. Běhmová Jana (<i>velká</i>) (Strnadová)	17.5.1938	180 00 Praha 8 - Libeň Na Rokytce 1340/6
4. Čechová Věra (Vejvodová)	1.5.1933	768 61 Bystřice pod Host. Kamenec 495
5. Hejzman Jaroslav (<i>harmónikář</i>)	13.2.1934	170 00 Praha 7 U Sparty 17
6. Hešová Irena	3.11.1926	110 00 Praha 1 Národní 37/III
7. Hrubá Milena (<i>velká</i>) (Pechmanová)	6.12.1929	140 00 Praha 4 Hanusova 9
8. Janeček Vladimír (<i>Vláďa</i>)	22.3.1934	460 00 Liberec 3 Vaňurova 818
9. Jírová Hana (Kotrbová)	8.2.1934	141 00 Praha 4 - Spořilov Hlavní 2529
10. Karabel Jiří	16.2.1938	360 00 Karlovy Vary Krále Jiřího 17
11. JUDr Kloudová Marie (<i>Manka</i>)	2.11.1937	100 00 Praha 10 Bělocerkevská 24
12. Krušinová Hana (<i>kacka</i>) (Hejlová)	15.4.1934	130 00 Praha 3 Orebitská 7
13. Kotrba Ladislav (<i>Dáda</i>)	25.5.1935	130 00 Praha 3 Buková 12

[př. č. 9] Seznam internovaných dětí (část 1)

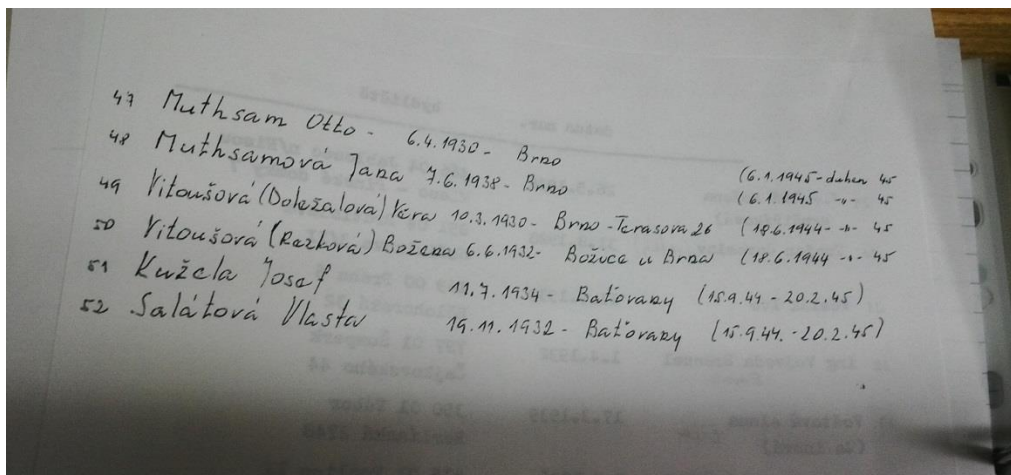
J m é n o	datum nar.	bydliště
14 Kubrychtová Jarmila (Bradáčková)	6.10.1925	267 24 Hostomice p/Brdy Kpt. Jaroše 111 K. Látava 484
15 Kuthan Antonín (Tonda)	4.9.1929	147 00 Praha 4 - Braník Ke Krži 39
16 Kuželová Anna (Anička) (Moravcová)	1.5.1939	400 01 Ústí n/Labem Břf. Čapků 619
17 Máslíková Jaromíra (Hrnčířiková)	23.3.1931	470 01 Česká Lípa Roháče z Dubé 496
18 Merclová Eva (Hejlová)	6.7.1931	162 00 Praha 6 - Břevnov Nad alejí 9
19 Mokrý Jaroslava (Marko) (Smržová)	9. 1. ~~23.11.~~ 1930	160 00 Praha 6 Vítězné nám. 14
20 Doc. Dr Iger Pleskot	23.11.1930	162 00 Praha 6 nám. Před bateriemi 2
21 Pleskotová Ludmila (Milena)	31.5.1936	407 46 Krásná Lípa u Rumb. Čelakovského 13 (Dům inv.)
22 Rebec Miroslav Mirak. Čunila	18.3.1932	264 01 Sedlčany Sedlecká 487
23 Roušalová Renata (Včeláková) Renat	23.2.1930	170 00 Praha 7 Jankovcova 29
24 Rožnovská Olga (Čiklová)	13.6.1931	688 01 Uherský Brod Větrná 1381
25 Smrž Vladimír (Vladik)	21.5.1938	141 00 Praha 4 Postupická 2954
26 Svatoš Vladimír (Vladá)	30.1.1933	535 16 Přelouč Libušina 1060 (Dům duch.)
27 ing Staňková Alena (Vyhnisová) mala'	25.9.1939	160 00 Praha 6 K Červenému vrchu 678
28 Šnajdrová Stanislava Stava	22.4.1939	184 00 Praha 8 - Dolní Chab Pod zámečkem 105

[př. č. 10] Seznam internovaných dětí (část 2)

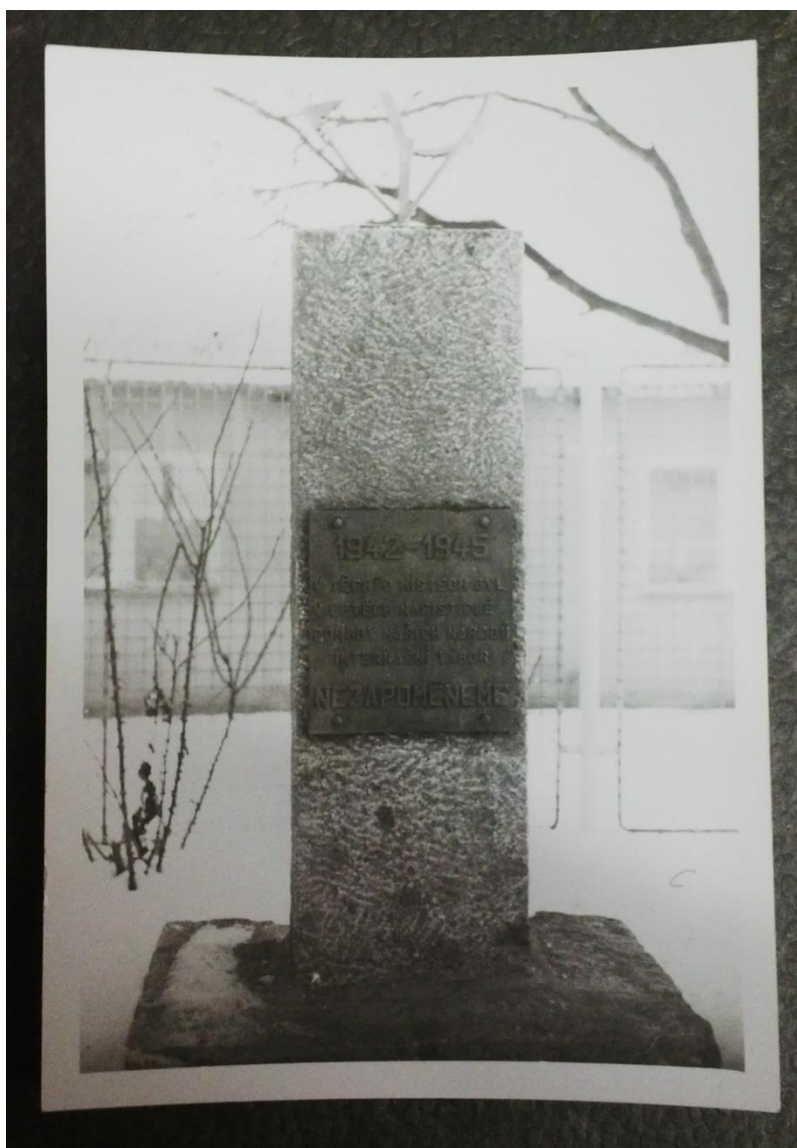

	datum nar.	bydliště
29 Tomášová Božena (Hrnčířiková)	26.5.1936	466 04 Jablonec n/Nisou Město - Finské domky 7
30 Trojan Jaroslav (velký)	31.8.1928	851 04 Bratislava Hořimínova 3/II
31 Včelák Ivo	11.9.1933	169 00 Praha 6 Bělohorská 32
32 ing Vejvoda Emanuel Eman	1.4.1932	737 01 Šumperk Čajkovského 44
33 Voštová Alena (Malinová) <i>čiča</i>	17.3.1939	390 01 Tábor Berlínská 274E
34 Vratislavská Naděžda (Vykouková) <i>Nadě</i>	5.9.1926	415 01 Teplice II Družstevní 1375
35 Vykouk Pravoslav <i>Slávek</i> prom. pedagog	28.8.1930	415 01 Teplice Slovenská 2649
36 Vysokomenská Alena (Valtrová) <i>velká</i>	5.4.1926	277 11 Neratovice Valtrových 113
Vávrová Jana (Nitková) <i>odvezena přímo do bojanovského ústavu v Krči</i>	29.6.1941	Praha 5 150 00 Plzeňská 61
37 Berggard Květa (Frolíková)	1937	Švédsko
38 Černá Jitka (Frolíková)	1940	Švýcarsko
39 Dub František	1927	Australie
40 ^{Hanzl} Hanzl Lumír	1929	Australie
41 Louda Václav	1940	?
42 Miškuvová Tatjana (Čiklová)	1934	Švýcarsko
43 Hampl František	1938	zemřel
44 Kubiš František	1928	"
45 Svatošová Eva	1940	"
46 Tučmandlová Libuše (Kuthanová)	1934	"

[př. č. 11] Seznam internovaných dětí (část 3)

[př. č. 12] Seznam internovaných dětí (část 4) - tyto děti nepřiely do tábora ze záměčku Jenerálka, byly internovány dodatečně

[př. č. 13] Památník internačního tábora

Místní národní výbor Svatobořice-Mistřín pořádá pod záštitou OV KSČ a ONV Hodonín

ve dnech 30. dubna, 1. a 2. května 1965

OSLAVY 20. VÝROČÍ OSVOBOZENÍ

spojené se setkáním bývalých vězňů internačního tábora ve Svatobořicích

Program oslav:

PÁTEK 30. DUBNA 1965

- 16.00 hodin — zahájení výstavy obrazů akademického malíře Vladimíra Vašíčka
- 20.00 hodin — divadelní představení TJ Slavoj Mor. Písek od I. Rusnáka „Lišky dobrou noc“

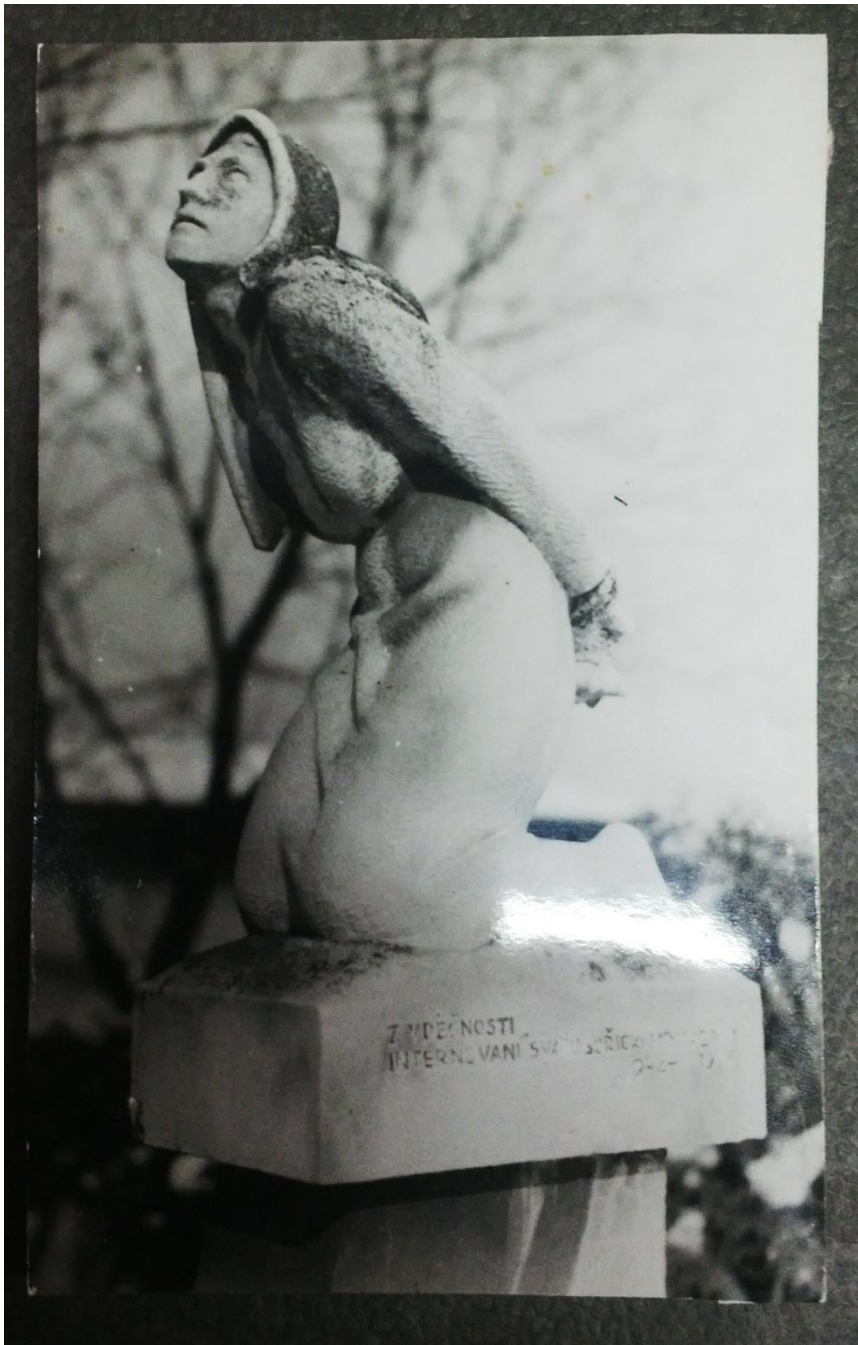
SOBOTA 1. KVĚTNA 1965

- 7.00 hodin — zahájení prohlídky závodu Slezan Svatobořice
- 9.30 hodin — odhalení pamětní desky v bývalém internačním táboře
- 10.00 hodin — průvod k oslavám 1. máje
- 10.30 hodin — manifestace k oslavám 1. máje
- 14.30 hodin — národopisné pásmo za účasti dechové hudby ZDŠ Kyjov — s. Frýbort, Slovácký soubor OB Svatobořice-Mistřín, Západoslovenský soubor Skalica, Dubina Hodonín
- 15.30 hodin — zahájení ochutnávání vína (současně s programem LUT)
- 19.00 hodin — lidová veselice
- 20.00 hodin — koncert z díla Václava Kaprála, vězněného ve Svatobořicích

NEDĚLE 2. KVĚTNA 1965

- 9.00 hodin — beseda s vězni bývalého internačního tábora ve Svatobořicích
- 14.00 hodin — sportovní odpoledne
spartakiádní vystoupení
slasování sportky
utkáni v kopané Spartak Svatobořice — ZKL Brno
- 19.30 hodin — beseda s hráči mistrovského celku v ledním hokeji ZKL Brno

[př. č. 14] Program prvního oficiálního setkání internovaných v roce 1965

[př. č. 15] Socha klečící ženy trpitelky

[př. č. 16] Pohled na zrekonstruované budovy horní části tábora. Zleva ženský barák číslo 3. Vpravo četnický barák číslo 2. V současnosti obytné domy.

[př. č. 17] Současný pohled na jednu z předních budov dolní části tábora. Tyto budovy jsou nyní využívány jako tovární a skladní prostory.